Tallinna turvalisuse arenguprogrammi tegevuskava 2025–2027

Koostatud kohalike omavalitsuste turvalisuse arenguprogrammi raames, 2025

Autor: Albert Truuvaart

Tallinn

Kaasrahastanud Euroopa Liit

Eesti tuleviku heaks

Sisukord

1. Sissejuhatus ... **3**

2. Noorte riskikäitumise vähendamine ... **7**

2.1. Sihtrühmapõhine, kättesaadav ja noorte osalust toetav noorsootöö ... 9

2.2. Huviharidus ja vaba aja veetmise võimalused, sh ennetav tugi ... 14

2.3. Turvaline ja kaasav kasvukeskkond koolides ja kogukonnas, sh ennetus ja programmid ... 18

2.4. Teavitustöö ning noorte osalus ja kaasamine ... 22

3. Uimastiennetus ... **26**

3.1. Tõhus ennetus ja riskide varajane märkamine ... 27

3.2. Sõltuvusainetest loobumise tugi ja tarvitamise kahjude vähendamine ... 36

3.3. Regulatiivne raamistik ja andmepõhine juhtimine ... 40

4. Elanikkonna kriisivalmidus ... **43**

4.1. Elanike hoiakud, teadlikkus ja valmisolek kriisideks ... 44

4.2. Kohaliku omavalitsuse toimepidevus ja kriisivalmidus ... 49

4.3. Ohuteavitus ja kriisikommunikatsioon ... 54

5. Turvalisuse võrgustikud ... **58**

Lisa 1. Tegevuskavas esitatud statistikanäitajate ja mõõdikute loetelu ... **65**

1. Sissejuhatus

Tallinna linn seisab silmitsi mitmetahuliste ja järjest keerukamate turvalisuse väljakutsetega, mis mõjutavad elanike igapäevast heaolu, turvatunnet ja kogukondlikke suhteid. Kuigi mitmed turvalisuse ja heaoluga seotud näitajad on viimastel aastatel paranenud, ilmnevad samal ajal uued riskid ja püsivad probleemid, mis eeldavad senisest süsteemsemat, ennetusele suunatud ja koostööpõhist tegutsemist. Käesolev Tallinna turvalisuse arenguprogrammi tegevuskava toetab Tallinna linna võimekust nende väljakutsetega tegelemisel, sidudes andmepõhise olukorraanalüüsi, strateegilised eesmärgid ja praktilised tegevused.

Statistika näitab, et mitmes valdkonnas on areng olnud positiivne. Näiteks on Harjumaal **tervena elatud aastate arv kasvanud**: naistel 58,9 aastalt (2019) 63,4 aastani (2024) ja meestel 57,2 aastalt (2019) 59,9 aastani (2024)[1]. See tähendab, et Tallinna arengustrateegias seatud siht aastaks 2035 (naised 63 ja mehed 59,8) on juba saavutatud. Väljakutseks on nüüd selle taseme hoidmine ja edasine parendamine. **Oodatav eluiga** sünnihetkel on püsinud viimase viie aasta jooksul stabiilne, kuid ka seda on eesmärk aastaks 2035 mõne aasta võrra pikendada.

Samas ilmnevad turvalisuse valdkonnas ka mitmed kitsaskohad, mis vajavad sihikindlat tähelepanu. **Tallinna turvalisuse teenustase** on püsinud stabiilselt mõõdukal tasemel: nii 2021. kui ka 2024. aastal hinnati seda 5 punktiga (skaalal 1–9)[2], aastaks 2035 on siht seatud aga 9 punktile. Kuritegevus on Harjumaal küll vähenenud – **isikuvastaste kuritegude** arv 10 000 elaniku kohta langes 53 juhtumilt (2018) 41 juhtumini (2024)[3] –, kuid turvatunde tugevdamiseks tuleb edasi arendada nii ennetustegevusi kui ka kogukondlikku koostööd, kuna turvalisus ei sõltu üksnes kuritegevuse tasemest, vaid ka sotsiaalsetest hoiakutest ja kogukondlikust sidususest. Tallinna elanike küsitluste järgi **tunneb end oma linnaosa avalikes kohtades täiesti turvaliselt** vaid 47% elanikest (2024), siht on aga suurendada nende osakaalu vähemalt 75%-ni aastaks 2035. Väitega, et **tallinlased on üksteise suhtes hoolivad**, nõustus 67% vastanutest (2024), kuid 2020. aastal oli osakaal 69% ning siht aastaks 2035 on 90%. Samuti peab kasvama positiivne **hoiak mitmekesisuse suhtes**: 2024. aastal arvas 81% elanikest, et Tallinnas suhtutakse teistsugustesse inimestesse hästi, kuid sihiks on seatud, et aastal 2035 on sellisel arvamusel on 90% elanikest.

1 Statistikaamet [https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__tervishoid__tervislik-seisund/TH753]
2 minuomavalitsus.ee [https://minuomavalitsus.ee/valdkond/rahvatervis-ja-turvalisus]
3 Justiitsministeerium

Ka elanike vaimse ja füüsilise tervise näitajad on turvalisuse vaates olulised. **Väga hea või hea tervise juures olevate 16-aastaste ja vanemate elanike osakaal** langes 66,1%-lt (2020) 63,4%-ni (2024), Samal ajal hindas 27,7% tallinlastest 2024. aastal oma tervist keskpäraseks („ei hea ega halb“) ning 9% pigem halvaks või väga halvaks. Viimase 30 päeva jooksul tundis end masendunud või õnnetuna 23,4% vastanutest. Kuigi depressiooni esinemine on võrreldes 2022. aastaga – mil olulist mõju omas Ukraina sõja algus – vähenenud nii meestel (2024: 21,2%, 2022: 27,4%) kui naistel (2024: 25%, 2022: 31,5%), püsib vaimse tervise koormus märkimisväärne.[4] Eesti rahvastiku vaimse tervise uuringu kohaselt on 15–24-aastastel noortel depressiooni ja ärevushäirete risk kuni kaks korda suurem kui elanikkonnas keskmiselt[5]. Need trendid mõjutavad otseselt nii riskikäitumise levikut kui ka elanike turvatunnet ning kinnitavad süsteemse ennetuse ja tervise edendamise vajadust.

Turvalisuse teema on olulisel kohal Tallinna pikaajalises **arengustrateegias „Tallinn 2035“.** Eelkõige käsitleb turvalisust **strateegiline siht „Heatahtlik kogukond“**, mille eesmärk on tugevdada elanikevahelist usaldust ja koostööd ning kujundada elukeskkond, kus riskid on maandatud ja elanike heaolu toetavad läbimõeldud ennetus- ja sekkumismeetmed. Turvalise ja hooliva elukeskkonna kujundamist toetavad ka strateegilised sihid „Terve Tallinn liigub“, „Sõbralik linnaruum“ ja „Kodu, mis algab tänavast“.

Turvatunnet aitavad kujundada nii läbimõeldud linnaruum ja vajadustele vastav teenusvõrk kui ka kogukonnad, kes tegutsevad hoolivalt ja kaasavalt. Turvaline linnakeskkond eeldab, et eri vanuse, rahvuse ja sotsiaal-majandusliku taustaga inimesed elavad läbipõimunult, suhtlevad aktiivselt ning märkavad abivajajaid. Tallinn peab oluliseks, et igal elanikul oleks ligipääs õigeaegsele abile ning et ka kõige haavatavamad inimesed ei jääks märkamatuks.

4 Tervise Arengu Instituut. Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring 2024
5 Tervise Arengu Instituut. Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring 2023

Et neid põhimõtteid süsteemselt ja sihipäraselt ellu viia ning tugevdada linna võimekust turvalisuse valdkonnas, osales Tallinna linn **Siseministeeriumi** eestvedamisel toimuvas **kohalike omavalitsuste turvalisuse arenguprogrammis, mille raames valmis ka käesolev tegevuskava.** Tegevuskava käsitleb kolme turvalisuse valdkonna fookusteemat, millele on arenguprogrammis otsustatud keskenduda:

noorte riskikäitumise vähendamine – ennetustegevuse, varajase märkamise ja toetavate teenuste sidusus;

uimastiennetus – kogu elukaart hõlmav ennetus, kahjude vähendamine ning turvalise ja toetava ööelu edendamine;

elanikkonna kriisivalmidus – linna, kogukondade ja elanike süsteemne valmisolek kriisiolukordadeks.

See valik põhineb Tallinna linna statistilistel trendidel ja turvalisuse valdkonnas tuvastatud kitsaskohtadel. Teemad on tihedalt seotud arengustrateegia „Tallinn 2035“ eesmärgiga kujundada heatahtlik ja turvaline linn ning kavandatava elluviimine eeldab tõhusat koostööd linnaosavalitsuste ja teiste linna asutuste, kogukondade ja partnerorganisatsioonide vahel.

Tallinna linnas viiakse juba praegu ellu turvalisuse ja ennetusega seotud tegevusi, mille eestvedajad on linnaosavalitsused ja teised linna asutused, kogukonnad ja partnerorganisatsioonid. Käesolev tegevuskava koondab need tegevused kui linnaorganisatsiooni tugevused ühtsesse raamistikku koos arenguvajaduste ja koostöövõimalustega, võimaldades edaspidi tegutseda sihipärasemalt, terviklikumalt ja parema omavahelise koostöö toel.

Tulevikuolukorra saavutamist toetab **regulaarne olukorra seire**. Seetõttu esitatakse tegevuskavas nii teemakohane statistika, „Tallinn 2035“ seiresüsteemis juba kasutusel olevad mõõdikud kui ka uued mõõdikuettepanekud, mille abil jälgida fookusteemade arengut[6]. Kui tegevuse elluviimiseks on vaja lisaressursse, tuuakse tegevuskavas välja **täiendav hinnanguline ressursivajadus**, kui see on asjakohane ja teada.

Tegevuskava on praktiline töövahend linnaosavalitsustele ja teistele linna asutustele ning partneritele, toetades turvalisuse valdkonna tegevuste planeerimist, elluviimist ja seiret ning luues selge seose strateegiliste eesmärkide ja igapäevase tegutsemise vahel.

6 Tegevuskavas esitatud statistikanäitajad ning olulisemad teemaga seotud mõõdikud on esitatud koondatult tegevuskava lisas 1, mis hõlmab nii olemasoleva olukorra kirjeldamiseks kasutatud statistikat kui ka teemakohaseid arengustrateegia „Tallinn 2035“ seiresüsteemis kasutusel olevaid mõõdikuid.

2. Noorte riskikäitumise vähendamine

Autor: Aleksandr Guzhov

Noorte riskikäitumise vähendamise osa käsitleb järgmisi alateemasid:

1. sihtrühmapõhine, kättesaadav ja noorte osalust toetav noorsootöö;
2. huviharidus ja vaba aja veetmise võimalused, sh ennetav tugi;
3. turvaline ja kaasav kasvukeskkond koolides ja kogukonnas, sh ennetus ja programmid;
4. teavitustöö ning noorte osalus ja kaasamine.

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ käsitleb noorte riskikäitumisega seotud teemasid eelkõige **hariduse ja noorsootöö**, **tervise ja tervishoiu, spordi ja liikumisharrastuse** ning **kultuuri** valdkonna kaudu.

Alljärgnevalt esitatakse iga alateema peamised tugevad küljed ja kitsaskohad, soovitud olukorra kirjeldus (sh seosed arengustrateegiaga) ja kavandatud tegevused. Lisatud on toetav statistika ning seireks kasutatavad mõõdikud, sealhulgas mõõdikute ettepanekud.

Noorte riskikäitumise muutumist jälgitakse nii alateemadele ühiste kui ka alateemasid eraldi käsitlevate mõõdikutega.

Teemaülesed mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
11-, 13- ja 15-aastaste laste osakaal, kes hindavad eluga rahulolu (skaalal 1–10) kuue või enama palliga, % Poisid: 89,8 (2017/18, baastase); 89,7 (2022); 92,0 (2035, sihttase) Tüdrukud: 81,9 (2017/18, baastase); 76,2 (2022); 85,0 (2035, sihttase)
11–15-aastaste laste osakaal, kellel esineb depressiivsust, % 35,2 (2018, baastase); 38,4 (2022); 25 (2035, sihttase)
NEET-noorte[7] osakaal 15–24-aastastest elanikest % 10,5 (2021, baastase); 10,2 (2024); mitte suurem kui ELi keskmine (2035, sihttase)
Õpinguid mittejätkavate põhihariduse või sellest madalama haridustasemega 18-24-aastaste noorte osakaal % 9,0 (2019, baastase); 13,3 (2024); 7,5 (2035, sihttase)
Kuni 26-aastaste üldhariduse katkestajate osakaal % Põhiharidus: 0,9 (2020, baastase); 0,2 (2023); 0 (2035, sihttase) Üldkeskharidus: 6,1 (2020, baastase); 6 (2023); 3 (2035, sihttase)
Laste heaolu teenustase minuomavalitsus.ee andmetel (indeks skaalal 1–9) 4 (2023, baastase); 3 (2024); 9 (2035, sihttase)
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
–

7 NEET-noored: mitteõppivad ja -töötavad noored

2.1. Sihtrühmapõhine, kättesaadav ja noorte osalust toetav noorsootöö

Tugevused

Noortekeskuste võrgustik – Tallinnas tegutseb üheksa noortekeskust, vähemalt üks igas linnaosas. Enamik nende tegevustest on noortele tasuta.

Professionaalsed noorsootöötajad – linnaosavalitsuste palgal on 36 noorsootöötajat ning lisaks töötab seitse mobiilset noorsootöötajat, kelle peamised tegevuspiirkonnad on Lasnamäe ja Kesklinn. Mobiilsetel töötajatel on välja kujunenud oma koostöövõrgustik, sealhulgas partnerlus piirkonna politseiga.

Turvalise kontakti loomine – noorsootöötajatel on oluline roll usaldusliku suhte loomisel ja hoidmisel, eriti nende noorte puhul, kes ei leia koolikeskkonnas toetavat täiskasvanut. Noorsootöö pakub paljudele noortele alternatiivset tuge ja turvalist kontakti.

Ligipääs NEET-noorte andmetele – linnal on ligipääs sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (STAR) andmetele, mis võimaldab jõuda ka nende noorteni, kes ei õpi ega tööta. Mitmed linna noorsootööprogrammid ongi suunatud just riskinoorte toetamisele.

Kitsaskohad

Noorte vähenev usaldus õpetajate vastu – vanuse kasvades väheneb märkimisväärselt noorte usaldus kooliõpetajate vastu. Kui 8-aastastest enamik (78%) usub, et mure korral saab õpetajalt abi, siis 12-aastaste seas jagab seda arvamust vaid umbes 39%. See rõhutab noorsootöö vajalikkust ja rolli usaldusliku toe pakkumisel.[8]

Noortekeskuste vähene huvipakkuvus 14 a ja vanematele noortele – noortekeskuste sihtrühm on vanusevahemikus 7–26. Tegelikud külastajad on valdavalt vanuses 7–13, kuid 14–26-aastaste noorte kaasatus on madal. Probleem noorsootöötajate ja noorte hinnangul on üldisemas plaanis see, et noorema ja vanema vanuserühma noortel ei ole sarnased huvid; neile tuleb eraldi sihistada tegevusi ja luua eneseteostusvõimalusi. Praegune noortekeskuste (sh avatud ala) kontseptsioon ja teenuste pakkumine kõigile võrdselt ja samal ajal ei toeta seda ideed.

Noorsootöötajate koolitamise vajadus – töötajatel on vaja enam

8 Noorteseire aastaraamat 2019/2020 (ilmunud 2020), kus kasutatakse Children's Worlds (ISCWeB) andmeid [https://api.hp.edu.ee/sites/default/files/inline-files/noorteseire_aastaraamat_2020_HARNO logodega_0.pdf]

teadmisi ja oskusi vanema vanuserühma noortega töötamiseks. Sageli ei suudeta piisavalt kiiresti vastata noorte muutuvatele huvidele ja vajadustele.

Noortekeskuste ajakohastamine – vajalik on noortekeskuste võrgustiku ja võimaluste kaasajastamine ja laiendamine, sealhulgas uute noortekeskuste loomine Lasnamäele ja Haaberstisse.

Tööjõu suur voolavus – tööjõu suur liikuvus noorsootöö valdkonnas mõjutab järjepidevust ja töö kvaliteeti. Üks probleemi ajend on noorsootöötajate suur töökoormus. Eriti keeruline on leida kvalifitseeritud ja pädevaid spetsialiste mobiilset noorsootööd tegema.

Piisava võrgustikutöö puudumine – noortekeskused ei ole alati piisavalt kaasatud võrgustikutöösse. Mõnes linnaosas puuduvad toimivad koostöövõrgustikud või vajavad need tugevdamist, et tagada noorte parem toetamine ja sujuv infovahetus näiteks koolide, sotsiaalvaldkonna (lastekaitse, laste heaolu spetsialistid), noortekeskuste, politsei ja kogukonna vahel.

Ligipääsetavuse probleemid – noorsootöö teenused ja keskkonnad ei ole alati kättesaadavad erivajadustega noortele ning noorsootöötajatel puuduvad sageli oskused neid piisavalt toetada. Haridussüsteemist välja langenud noored ei pruugi saada piisavalt varajast ja järjepidevat tuge.

Projektipõhine rahastus – programme rahastatakse peamiselt taotlusvoorude kaudu, kuid see ei taga rahastuse stabiilsust ega pikaajalist mõju. Vaja on tagada rahastuse järjepidevus.

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ käsitleb alateemat hariduse ja noorsootöö valdkonna tegevusprogrammi „Tänapäevane ja arendav noorsootöö“ kaudu, kirjeldades soovitud tulemust järgmiselt:

Noored osalevad aktiivselt ühiskonnaelus, nende oskused võimaldavad tulla toime kiiresti muutuvas maailmas. Eri osapooled on teadlikud, kuidas noori võimalikult varases eas ja eri tasanditel tõhusalt kaasata.

Noorsootöö keskmes on noor inimene oma huvide ja vajadustega. Nüüdisaegsed ja mitmekülgsed noorsootööteenused rikastavad ja toetavad noorte igapäevaelu ning loovad võimalusi avada ja avastada oma potentsiaali. Noorsootööteenus on ea- ja võimetekohane, arvestab noorte mitmekülgseid vajadusi ja huve, loob võrdseid võimalusi, edendab keskkonnasäästlikku mõtteviisi, tagab sotsiaalsete oskuste arengu, aitab vähendada sotsiaalse tõrjutuse riski. Noorsootöö pakub häid võimalusi katsetada, õnnestuda ja ka eksida, tähtsustades võimalust õppida kogemustest. Samuti panustab noorsootöö elukestvasse õppesse ja arendab tulevikutöö oskusi, aitab kaasa sellele, et mitteformaalse õppe tulemusi arvestatakse formaalõppe programmides ja tööelus.

Noorsootööteenuste pakkumiseks on tänapäevased, noorte ootustele ja vajadustele vastavad vahendid ja taristu. Noorsootööasutuste ja linnaruumi tegevuskeskkonnad on mitmekülgsed ja turvalised, need toetavad õppimist ja aitavad ennetada noorte riskikäitumist. Noorsootöö valdkonnas töötav spetsialist on väärtustatud ning professionaalne.

Käesoleva tegevuskava koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi**.

- Noorsootöö teenused vastavad ka **14 a ja vanemate noorte ootustele**.
- Igas **linnaosas tegutseb hästi toimiv ja mitmekesiste võimalustega noortekeskus**, kus noored on kaasatud nii tegevuste kavandamisse kui ka elluviimisse.
- **Linnaosades toimivad tugevad koostöövõrgustikud**, mis toetavad noorte arengut ja tagavad sujuva infovahetuse eri osaliste vahel.
- **Programmide rahastus on stabiilne**, tagades noorsootöö järjepideva arengu.
- Noorsootöötajad on pädevad ja **valmis töötama kõigi vanuserühmade ja erineva taustaga noortega**.

Nende mõtetega täiendatakse koostatavat **hariduse ja noorsootöö valdkonna arengukava** ja vajadusel **arengustrateegiat „Tallinn 2035“**.

Mõõdikud[9]

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
NEET-noorte staatusest väljunute osakaal noorsootööteenustes osalenud noortest % 60 (2020, baastase); 46 (2024); 75 (2035, sihttase)
Alateemaga seotud teenusetasandi mõõdikud
Seiresüsteemis juba kasutusel
Noorsootöö teenustase minuomavalitsus.ee andmetel (väärtus skaalal 1–9) 4 (2021, baastase); 4 (2024); 9 (2035, sihttase)
14 a ja vanemate noorte osakaal noortekeskuste külastajatest % 40 (2023, baastase); 60 (2035, sihttase)
Osakaal programmi „Hoog sisse“ jõudnud noortest, kes on asunud tööle, % 25 (2024, baastase); 25 (2035, sihttase)
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Mobiilse noorsootöö kaudu noortega loodud otsekontaktide kogumaht aastas tundides
Noortekeskuse teenusega rahul olevate noorte osakaal
Noortekeskustes töötavate noorsootöötajate rahulolu

9 Tegevuskavas on toodud olulisemad teemaga seotud mõõdikud siin ja edaspidi.

Tegevused

Alljärgnevad tegevused hõlmavad nii olemasolevate sekkumiste jätkamist ja arendamist kui ka uute lahenduste katsetamist.[10]

Tegevus	Vastutaja/ partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursivajadus[10]
1. Noortekohvikute ja -keskuste võrgustiku loomine ja arendamine			
1.1. Noortekohvikute loomine ja arendamine	Tallinna Haridusamet	Pidev tegevus	Püsikulu 60 000 – 70 000 € (u kahe kohviku töötasud, tegevused, majandamiskulud)
1.2. Noortekeskuste/tegevuskeskuste uue juhtimismudeli (sh rahastusmudeli) kokkuleppimine	Tallinna Haridusamet, linnaosavalitsused, Tallinna Strateegiakeskus	Pidev tegevus	Eelarves
1.3. Noortekeskuse teenuse kättesaadavuse parandamine (lahtiolekuaegade analüüs) ja rohkem tegevusi ja võimalusi 14 a ja vanematele noortele (noorsootöötajate teadlikkuse ja oskuste parandamine (koolitused), sh erivajadustega noortega töötamiseks, noorte kaasamine noorsootööprotsessi)	Tallinna Haridusamet, Tallinna Strateegiakeskus (personaliteenistus)	Pidev tegevus	Ligipääsetavuse parandamiseks on vaja lisavahendeid
1.4. Noortekeskuste võrgustiku analüüs ning põhimõtete/kriteeriumite välja töötamine	Tallinna Haridusamet, Tallinna Linnaplaneerimise Amet, Tallinna Linnavaraamet	Pidev tegevus	Eelarves
1.5. Noortega tegelevatele spetsialistidele sellise tööriistakasti loomine, kus on noortele pakutavad võimalused, koostööpartnerid ja toimivad võrgustikud	Tallinna Haridusamet	Pidev	Eelarves
2. Mobiilsete noorsootöötajate tegevuse laiendamine ja programmide arendamine			
2.1. Süsteemne ja järjepidev mobiilne noorsootöö vähemalt neljas linnaosas. Noortekeskuste kaasamine mobiilsesse noorsootöösse	Tallinna Haridusamet, linnaosavalitsused, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Politsei- ja Piirivalveamet	2027	Eelarves
2.2. Riskiohus olevatele noortele suunatud programmide (nt SPIN, „Hoog sisse“) rahastuse kindlustamine ja laiendamine, mh programmide arendamiseks ja mõjude hindamiseks	Tallinna Haridusamet, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet	2027	Taotlus ESFi vahenditele

10 Siin ja edaspidi: kui tegevuse juures on märge „Eelarves“, siis see tähendab, et kuigi igaks aastaks koostatakse uus eelarvetaotlus, ei ole tegemist lisarahastust nõudva erakorralise tegevusega. Seda tegevust saab rahastada asutuse tavapärastest tegevuskuludest, st olemasoleva eelarveraami sees.

2.2. Huviharidus ja vaba aja veetmise võimalused, sh ennetav tugi

Tugevused

Lai huvihariduse ja -tegevuse pakkujate võrgustik – lisaks munitsipaalhuvikoolidele tegutseb Tallinnas suur hulk erahuvikoole ja spordiklubisid, mis toetavad noorte arengut pakkudes laia valikut huviringe eri valdkondades.

Tasuta ja mitmekesised vaba aja veetmise võimalused välitingimustes – turvalised ja mitmekesised vaba aja veetmise võimalused välitingimustes, sealhulgas grafitiseinad, avatud staadionid, spordipargid ja -väljakud, toetavad noorte aktiivset eluviisi ja loovust.

Huvitegevus koolides – huviharidust ja -tegevust pakuvad ka üldhariduskoolid, kus töötavad kvalifitseeritud ja kogenud spetsialistid, kes toetavad noorte arengut professionaalsel tasemel.

Kitsaskohad

Linnaositi ebaühtlane teenuste jaotus – noorte vaba aja veetmise ja huvitegevuse võimalused ei ole kõikides linnaosades võrdselt kättesaadavad.

Noorte vähene teadlikkus võimalustest ja nõrgad oskused neid kasutada – olemasolevaid võimalusi ei kasutata alati sihipäraselt, noorte teadlikkus neist on väike ning mõnel juhul puuduvad ka oskused või kindlus neid kasutada.

Vanemate vanuserühmade vähene huvihariduses osalemine – huvihariduses osalemine väheneb järsult vanuses 17–26. Kui 2024. aastal osales Tallinna huvihariduses 40,2% 7–26-aastastest noortest, siis vanuserühmas 17–26 osales vaid 17,6%[11]. See on murettekitav, kuna just selles vanuses on noorte riskikäitumine kõige sagedasem.

Ekstreemspordirajatiste puudujäägid – Tallinnas puudub noorte vajadustele vastav suur sise-ekstreemspordipark; ainus sisehall Pääskülas on väikese mahuga. Välirulaparkide seisukord on ebaühtlane ning Haaberstis, Kesklinnas ja Kristiines korralik väliekstreemspordipark puudub.

Legaalsete grafitiseinte nappus – grafitiseinad on loodud vaid neljas linnaosas (Kesklinn, Põhja-Tallinn, Lasnamäe, Mustamäe).

11 Statistikaamet

Sissetulekust tingitud ebavõrdsus – huviringis osalemine on sageli kallis, mistõttu on vähekindlustatud perede laste võimalus huviharidust saada või huvitegevuses osaleda piiratud. Sama toob välja ka Arenguseire Keskuse lühiraport "Huvihariduse kättesaadavus Eestis"[12], kus tõdetakse, et huviharidus on kättesaadavam jõukamate ja kõrgema haridustasemega vanemate lastele.

Aeglane sisuline ja vormiline kohandumine – huvitegevuse sisu, ajakavad ja õppekavade paindlikkus ei vasta alati noorte tegelikele huvidele ja vajadustele. Õppekavasid ei ajakohastata piisavalt kiiresti.

Noorte vähene kaasatus otsuste tegemisse – noorte kaasamine huvihariduse ja -tegevuse kujundamisse on kesine, mistõttu ei vasta alati pakutav vajadustele.

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035" käsitleb alateemat kultuuri valdkonna tegevusprogrammi „Mitmekülgsed võimalused kultuuritegevuseks" kaudu, kirjeldades soovitud tulemust järgmiselt:

> *Professionaalsete kultuuritegijate kõrval, kelle eneseteostust ja ettevõtlikkust linn igakülgselt toetab, tegutsevad harrastuskeskused, kus tallinlastel on rikkalikult võimalusi tegeleda oma huvialadega. Linnale kuuluvas taristus, sh koolihoonetes, on loodud kasutajasõbralikud lahendused huvitegevuseks mõeldud ruumide ristkasutuseks. Tühjalt seisvate hoonete ja kruntide elustamiseks on loodud võimalused nende vahekasutuseks – linnaruum ja -taristu on tegusa ja aruka linlase teenistuses.*

Hariduse ja noorsootöö valdkond käsitleb huvihariduse ja huvitegevuse teemasid üldistatud kujul. Näiteks on valdkonna rakendamise põhimõtetes välja toodud:

> *Tallinn on avatud ja mitmekesine õppimise ruum. Koostööd teevad nii formaalharidust kui mitteformaalset õpet pakkuvad asutused nii avalikus kui erasektoris.*
>
> Tegevusprogramm „Individuaalne õpitee" kirjeldab soovitud tulemust järgmiselt:
>
> *Tallinnas rakendatakse individuaalse õpitee mudelit, mis hõlmab formaalset ja mitteformaalset õpet ning kutse- ja*

12 Arenguseire Keskus [https://arenguseire.ee/raportid/huvihariduse-kattesaadavus-eestis/]

kõrgharidust. Õppijatele on tagatud professionaalne tugi individuaalse õpitee kujundamisel ja valikute tegemisel. Haridusinfo on ühtses kõiki õppijaid toetavas süsteemis. Süsteemselt on arendatud eesti keeles õppimise võimalusi. Lapsevanemad ja kogukond teevad tõhusat koostööd.

Spordi ja liikumisharrastuse valdkond käsitleb alateemat läbi tegevusprogrammi „Ülelinnaline spordi- ja liikumispaikade võrk“ kaudu, kirjeldades soovitud tulemust järgmiselt:

Tallinnas on piisavalt võimalusi aktiivseks vaba aja veetmiseks ja spordiga tegelemiseks. Igas linna piirkonnas on olemas kodulähedased sportimispaigad, mille kasutamine on kahekordistunud. [---] Samuti rajatakse uusi spordi- ja liikumispaiku (spordisaalid, ujulad, väliväljakud, staadionid, terviserajad jne) ning suureneb nende pindala elaniku kohta.

Käesoleva tegevuskava koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi**.

- Noortele on loodud **mitmekesised ja kvaliteetsed võimalused vaba aja sisustamiseks ning huvihariduses ja -tegevuses osalemiseks**. Need võimalused on **hästi kättesaadavad kõigile noortele**, olenemata nende sotsiaal-majanduslikust taustast, sissetulekust, elukohast või erivajadustest.
- Noored on **teadlikud olemasolevatest võimalustest** ning **oskavad ja julgevad neid kasutada**.
- Huvihariduse ja -tegevuse **sisu on paindlik ja ajakohane**, vastates noorte huvidele ja muutuvatele vajadustele. See toetab noorte loovust, oskuste arengut ja aktiivset eluviisi.
- **Kasvab 17–26-aastaste noorte osalus** vabaaja- ja huvitegevuses. Pakutavad tegevusvõimalused on koos noortega kujundatud, ajakohastatud ja vastavad nende ootustele.
- Linnas on loodud **huvipakkuvad ja ligipääsetavad keskkonnad**, sealhulgas ekstreemspordipargid ja loovväljenduse alad, mis toetavad noorte mitmekülgset arengut ja eneseteostust turvalises keskkonnas.

Nende mõtetega täiendatakse koostatavat **hariduse ja noorsootöö valdkonna arengukava** ning vajadusel **arengustrateegiat „Tallinn 2035“**.

Mõõdikud

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
Elanike osakaal, kes on rahul laste huvitegevuste võimalustega, % 84 (2021, baastase); 86 (2024); 90 (2035, sihttase)
Elanike osakaal, kes on rahul kultuuri- ja vabaajasündmuste valikuga oma kodulähedases avalikus ruumis, % 73 (2021, baastase); 84 (2024); 90 (2035, sihttase)
Huvikoolides õppivate noorte osakaal (7–26 a) % 35 (2020, baastase); 40,2 (2024); 40 (2035, sihttase)
Kehaliselt aktiivsete laste osakaal (11, 13 ja 15 a, liiguvad vähemalt viis päeva nädalas) % 44 (2017/18, baastase); 42 (2021/2022); 65 (2035, sihttase)
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Legaalsete grafitiseinte arv
Uute illegaalse grafiti juhtumite arv
Huvihariduse ja -tegevuse võimalustega rahul olevate noorte osakaal
Huviharidust saavate või huvitegevuses osalevate vähekindlustatud perede noorte osakaal
17–26-aastaste noorte osalus huvi- ja vabaajategevustes

Tegevused

Alljärgnevad tegevused hõlmavad nii olemasolevate sekkumiste jätkamist ja arendamist kui ka uute lahenduste katsetamist.

Tegevus	Vastutaja/partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursivajadus
1. Linnaosade kaupa vaba aja veetmise võimaluste kaardistamine	Linnaosavalitsused, Tallinna Haridusamet, Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet	2026	Eelarves
2. Vaba aja veetmise võimaluste (grafitiseinad, spordipargid, avatud staadionid) arendamine ja kättesaadavuse tagamine igas linnaosas	Linnaosavalitsused, Tallinna Haridusamet, Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev tegevus	Osaliselt eelarves, lisarahastust vajavad uued välispordipargid
3. Huvihariduse infosüsteemi LAUR loomine ja rakendamine (annab ülevaate linna võimalustest, pakkujatest ja kasutamisaktiivsusest)	Tallinna Haridusamet, Tallinna Strateegiakeskus	2026	Eelarves
4. Toetuste ja paindlike võimaluste pakkumine vähemate võimalustega noortele, sh olemasolevate teenuste analüüs ja toetuste arendamine	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet, Tallinna Haridusamet, Tallinna Strateegiakeskus (kommunikatsiooniosakond)	Pidev tegevus	Eelarves
5. Lapsevanemate, noortekeskuste, koolide ja huvikoolide teadlikkuse suurendamine vähemate võimalustega **noorte toetamisest** (sh spetsialistide, toetuste taotlemise võimaluste, linna pakutavate tasuta noorsootöö- ja huvitegevuste ning osalemisvõimaluste kohta)	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Haridusamet, linnaosavalitsused	Pidev tegevus	Eelarves
6. Ekstreemspordihalli kontseptsiooni väljatöötamine ja selle rajamine/ehitamine, kaasates erasektorit	Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet, Tallinna Haridusamet, Tallinna Linnavaraamet	2026	Osaliselt eelarves
7. Noorte kaasamine huvihariduse õppekavade väljatöötamisse, sh paindlikumate õppekavade koostamine	Tallinna Haridusamet	Pidev	Eelarves

2.3. Turvaline ja kaasav kasvukeskkond koolides ja kogukonnas, sh ennetus ja tõenduspõhised programmid

Tugevused

Tervist edendava kooli põhimõtted – Tallinna koolides rakendatakse tervist edendava kooli põhimõtteid ning kasutatakse tõenduspõhiseid ennetusprogramme ja sekkumisi, mis loovad tervist ja heaolu toetava ning riskikäitumisi vähendava koolikeskkonna.

Multisektoraalsed töörühmad – paljudes koolides tegutsevad tervise ja heaolu valdkonnaga tegelevad töörühmad, kellel on määratletud prioriteetsed tegevussuunad ning kes rakendavad tõenduspõhiseid ennetusprogramme ja sekkumisi.

Rahvusvaheline koostöö ja andmepõhisus – Tallinna linn on alates 2022. aastast rahvusvahelise võrgustiku Planet Youth liige ja rakendab Islandi ennetusmudelit, mis keskendub laste ja noorte riskikäitumise vähendamisele. 2023. ja 2025. aasta kevadel viidi läbi Tallinna koolide 9. ja 10. klasside õpilaste seas ulatuslikud küsitlused heaolu, vaba aja veetmise ja riskikäitumise kohta. Kogutud andmed võimaldavad kavandada kooli ja kodu koostöös kogukonnapõhiseid ennetustegevusi.

Kitsaskohad

Madal hinnang tervisele, eriti vaimsele tervisele – Eesti õpilaste hinnang oma tervisele, sh vaimsele tervisele, on Euroopa keskmisest madalam.

Järjepideva toe puudumine koolis – kõikides koolides ei tegeleta süsteemselt õpilaste heaolu ja vaimse tervise toetamisega ega riskikäitumise (sh kiusamise) ennetamisega. Osad koolid ei rakenda tõenduspõhiseid ennetusprogramme ja sekkumisi (nt KiVa, VEPA Käitumisoskuste Mäng, Vaikuseminutid haridusasutustes, Liikuma Kutsuv Kool jm). Varajane märkamine ja sekkumine on koolides ebapiisav, kuna tugipersonal puudub või õpetajatel napib teadmisi ja väljaõpet.

Kiusamine ja küberkiusamine – kiusamine on levinud probleem, mis mõjutab nii ohvreid, kiusajaid kui ka kõrvalseisjaid. Kiusatud õpilaste õpimotivatsioon ja vaimne tervis kannatavad, suureneb meeleoluhäirete, ärevuse ja teiste vaimse tervise probleemide tekke risk. HBSC Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuringu

(2022)[13] järgi on viimase paari kuu jooksul kiusamist kogenud ligi kolmandik (33%) 11–15-aastastest õpilastest ning ise on osalenud teiste kiusamises iga neljas (24%). Küberkiusamist on kogenud 19% ja ise selles osalenud 15% 11–15-aastastest õpilastest.

Vägivaldsed käitumismustrid – Tervise Arengu Instituudi andmetel osaleb märkimisväärne osa õpilastest kaklustes: 2021/2022. aastal kolmandik (33%) Tallinna 11–15-aastastest noortest, sealhulgas 42% poistest ja 24% tüdrukutest[14].

Üksildustunne ja vaimse tervise mured – Tervise Arengu Instituudi andmetel tunneb viiendik (21%) 11–15-aastastest Tallinna noortest end sageli üksikuna, üle kolmandiku (38%) on kogenud depressiivseid episoode ning viiendik (21%) on mõelnud enesetapule. Sõprade toetust tajub vaid 58% ja pere toetust 67% noortest[15].

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ käsitleb seda alateemat eelkõige tervise ja tervishoiu valdkonna tegevusprogrammi 1 „Laste ja noorte tervise ning turvalise arengu tagamine“ ning tegevusprogrammi 3 „Tervist toetav elu-, töö- ja õpikeskkond“ kaudu.

Nendes rõhutatakse lapse arenguks ja elutingimusteks vajaliku toe pakkumist, lastega perede toetamist ning vajadust vähendada töö- ja õpikeskkondades nii ebasoodsat sisekliimat kui ka psühhosotsiaalseid ohutegureid.

Samuti käsitleb „Tallinn 2035“ seda alateemat hariduse ja noorsootöö valdkonna tegevusprogrammi 3 „Hariduslike erivajadustega õpilaste areng“, tegevusprogrammi 4 „Inspireeriv ja uuenduslik õppimine“ ning tegevusprogrammi 7 „Tänapäevane ja arendav noorsootöö“ kaudu.

Koostatav Tallinna hariduse ja noorsootöö valdkonna arengukava käsitleb veelgi põhjalikumalt turvalise ja kaasava kasvukeskkonnaga seonduvaid teemasid koolides.

Lisaks kinnitati 2025. aasta suvel Tallinna laste ja noorte vaimse tervise tegevuskava 2025–2035, mis samuti käsitleb laste ja noorte vaimse tervise toetamiseks vajalikke ennetustegevusi.

13 Tervise Arengu Instituut. „Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine. 2021/2022. õppeaasta raport
14 Tervise Arengu Instituut. „Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine. 2021/2022. õppeaasta raport“
15 Tervise Arengu Instituut. „Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine. 2021/2022. õppeaasta raport“

Käesoleva tegevuskava koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi.**

- **Kõikides Tallinna koolides toetatakse järjepidevalt õpilaste heaolu ja vaimset tervist ning ennetatakse süsteemselt riskikäitumist.**
- Koolides rakendatakse tõenduspõhiseid programme kogu koolipere heaolu edendamiseks ning tagatakse, et varajane märkamine ja sekkumine toimivad tõhusalt.
- Vanematele on kättesaadavad **tugigrupid ja Perepesad** ning vanemaharidus arvestab perede erinevaid vajadusi ja võimalusi.

Mõõdikud ja statistika

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
Õppijate rahulolu kooliga (indeks skaalal 1–5) 4. klass: 3,8 (2021, baastase); 2,9 (2024); 4,6 (2035, sihttase) 8. klass: 3,2 (2021, baastase); 2,5 (2024); 3,5 (2035, sihttase) 11. klass: 3,4 (2021, baastase); 2,7 (2024); 3,7 (2035, sihttase)
Hariduse teenustase minuomavalitsus.ee andmetel (väärtus skaalal 1–9) Põhiharidus: 5 (2021, baastase); 5 (2024); 7 (2035, sihttase) Alusharidus: 4 (2021, baastase); 3 (2024); 7 (2035, sihttase)
Munitsipaalüldhariduskoolide osakaal, kus on olemas neli PGSis välja toodud kvalifikatsiooninõuetele vastavat tugispetsialisti või on vajalik tugi tagatud teenusega, % 26,7 (2021, baastase); 21,4 (2024); 100 (2035, sihttase)
Õpetajate rahulolu võimalustega HEV õpilaste õpetamiseks (indeks skaalal 1–5) Üldhariduskoolides: 3,8 (2021 baastase); 2,9 (2024); 4,5 (2035, sihttase) Lasteaedades: 3,4 (2021 baastase); 3,4 (2024); 4,5 (2035, sihttase)
11-15-aastaste laste osakaal, kellel esineb depressiivsust % 35,2 (2018, baastase); 38,4 (2022); 25 (2035, sihttase)
Alateemaga seotud teenusetasandi mõõdikud
Seiresüsteemis juba kasutusel
Vanemaharidust saanud perede osakaal abi vajavate lastega perede hulgas % 3,6 (2020, baastase); 6,3 (2023); kasvab (2035, sihttase)
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Tallinna Õppenõustamiskeskuse teenuskeskuste arv
KiVa kiusamisvastase programmiga liitunud koolide osakaal munitsipaalüldhariduskoolides
VEPA metoodika kasutusele võtnud koolide ja klasside osakaal munitsipaalüldhariduskoolides
Ettepanek arengudokumendist „Tallinna laste ja noorte vaimse tervise tegevuskava“: *Õpilaste osakaal, kelle uneaeg koolipäevadel vastab vanuserühma* kohta antud soovitustele (Eesti õpilaste kasvu uuringu andmetel)

Tegevused

Alljärgnevad tegevused hõlmavad nii olemasolevate sekkumiste jätkamist ja arendamist kui ka uute lahenduste katsetamist.

Tegevus	Vastutaja/ partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursivajadus
1. Laste ja noorte vaimse tervise tegevuskava elluviimine	Lähtuvalt tegevuskava tegevustest	2035	Lähtuvalt tegevuskavast
2. Täiendava koolipsühholooge toetava vaimse tervise nõustajate võrgustiku töö käivitamine munitsipaalüldhariduskoolides (esialgu kuni 20 vaimse tervise nõustajat)	Tallinna Haridusamet	2025	Eelarves
3. Täpsustada teksti: Kiusamisvaba koolikeskkonna toetamine (KiVa, VEPA ja Vaikuseminutid ennetusprogrammide rakendamine)	Tallinna Haridusamet	Pidev tegevus	Eelarves
4. Tervise Arengu Instituudi kaardistuse kokkuvõtte alusel koolide tervisemeeskondade/-nõukogude võimestamine: koolitused, kogemusseminarid ja inspiratsioonipäevad	Tallinna Haridusamet koostöös TAI jt partneritega	Pidev tegevus	TAI eelarve + vaja ette näha Tallinna Haridusameti eelarves
5. Koolide ja lapsevanemate koostöö tugevdamine, et suurendada noorte heaolu ja ennetada riskikäitumist. Sh on kõikides Tallinna koolides olemas pädev töörühm (nt tervisemeeskond / tervisenõukogu), kes süsteemselt ja järjepidevalt tegeleb koolipere tervise ja heaolu toetamisega	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Haridusamet, linnaosavalitsused	Pidev tegevus	Eelarves
6. Perede toetamise ja vanemahariduse süsteemne arendamine	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Haridusamet	Pidev tegevus	Eelarves

2.4. Teavitustöö ning noorte osalus ja kaasamine

Tugevused

Ühtne noorteinfo portaal – platvormile www.tallinn.ee/noorteinfo on koondatud noortele suunatud teave, kust leiab infot noortele mõeldud tegevuste, sealhulgas koolivaheaja programmide, laagrite, konkursside, sündmuste, huvitegevuse, vaba aja tegevuste ning rahvusvaheliste õppimis-, töötamis- ja vabatahtliku tegevuse võimaluste kohta. Veebilehe unikaalsete külastajate arv oli 2024. a 117 869.

Mitmekesine teavitustöö – infot jagatakse mitme kanali kaudu, sealhulgas linna veebilehel ja sotsiaalmeedias.

Noorte ja partnerite kaasamine – info levitamisse kaasatakse noori ja koostööpartnereid, mis aitab sõnumitel paremini jõuda sihtrühmani.

Kitsaskohad

Puudulik teadlikkus võimalustest – vaatamata olemasolevatele lahendustele ei tea noored ja lapsevanemad sageli olemasolevatest võimalustest ning puudub teadlikkus, kust ja kuidas infot otsida. Ka partnerorganisatsioonid ei pruugi oma tegevust piisavalt tutvustada või ei ole teadlikud linna pakutavatest info jagamise kanalitest.

Noorteinfo sisu ja struktuur ei toeta alati kiiret ja sihipärast leidmist – info on kohati killustunud, ebaühtlase ülesehitusega, liiga üldine või aegunud, mistõttu on keerulisem leida konkreetseid võimalusi.

Kommunikatsioon ei ole piisavalt noortekeskne ega kaasav – infovahetus ei toimu piisavas mahus noortele harjumuspärases vormis ega kanalis. Uuringud näitavad, et noored eelistavad infot saada peamiselt sotsiaalmeedia ja oma võrgustike kaudu, mitte minna eraldi veebilehtedele. Noorte ja kogukonna kaasamine info loomisesse ja levitamisse ei ole järjepidev. Puudub ka piisav ressurss, et noorteinfot süsteemselt hallata (sh koguda, vahendada ja turundada).

Noorsootöötajate piiratud digipädevused – noorsootöötajatel on tagasihoidlikud sotsiaalmeediaoskused noorteinfo jagamisel. Samuti puudub rolliselgus, kelle vastutusel on noorteinfo kogumine ja vahendamine.

Noorte kesine infopädevus – noorte infovajaduse ning kohaliku ja riikliku tasandi noorteinfo kvaliteedi ja kättesaadavuse analüüs (2023) toob välja, et kuigi enamik noori leiab infot internetist, kontrollib vaid 40% neist regulaarselt info usaldusväärsust[16]. Ligi pooled noored peavad sotsiaalmeediat usaldusväärseks allikaks, kuigi seal levib palju väärinfot. Analüüs tõdeb, et infopädevuse vallas esineb kitsaskohti nii noorteinfo jagamise korraldajate kui ka noorte seas, st infopädevus on ebapiisav ja vajab sihipärast arendamist.

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ käsitleb alateemaga seonduvat üldisemal kujul juhtimise ja tugiteenuste valdkonna tegevusprogrammi 4 „Selge kommunikatsioon“ kaudu. Tegevusprogrammi soovitud tulemus on järgmine:

> *Linn on oma sõnumites ühtne ning kasutab linlaste teavitamiseks kõige sobivamaid ja ajakohasemaid kanaleid. Vajalik info ja teenused jõuavad inimesteni, mitte vastupidi. Linlastega suhtlemine on osa avalikust kommunikatsioonist ja osa iga linnatöötaja tööst.*

Samuti käsitleb „Tallinn 2035“ seda alateemat hariduse ja noorsootöö valdkonna tegevusprogrammi 7 „Tänapäevane ja arendav noorsootöö“ kaudu, mis seab oodatavaks tulemuseks:

> *Noored osalevad aktiivselt ühiskonnaelus, nende oskused võimaldavad tulla toime kiiresti muutuvas maailmas. Eri osapooled on teadlikud, kuidas noori võimalikult varases eas ja eri tasanditel tõhusalt kaasata [---]. Noorsootööteenuste pakkumiseks on tänapäevased, noorte ootustele ja vajadustele vastavad vahendid ja taristu.*

16 Haridus- ja Noorteamet. Noorte infovajaduste ning kohaliku ja riikliku tasandi noorteinfo kvaliteedi ning kättesaadavuse analüüs 2023

Käesoleva tegevuskava koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi**.

- **Noored ja lapsevanemad on teadlikud noortele suunatud võimalustest ning info jõuab nendeni õigel ajal ja arusaadaval kujul.**
- Noorteinfo on noorsootööga tegelevate asutuste kanalites selgelt struktureeritud ja atraktiivne ning jõuab kergesti noorteni kanalites, mida nad päriselt kasutavad.
- Kommunikatsioon on noortekeskne ja kaasav ning **info kogumist, vahendamist ja turundamist toetatakse piisavate ressurssidega.**

Nende mõtetega täiendatakse koostatavat **hariduse ja noorsootöö valdkonna arengukava** ja vajadusel **arengustrateegiat „Tallinn 2035“**.

Mõõdikud

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
7–26-aastaste noorte omaalgatusprojektide arv noortekeskustes aastas 68 (2020, baastase); 67 (2023); 100 (2035, sihttase)
Elanike osakaal, kes on rahul huvitegevuste info kättesaadavusega, % 74 (2021, baastase); 72 (2024) ; 90 (2035, sihttase)
18–26-aastaste kandidaatide osakaal kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste kandidaatide hulgas % 8,3 (2017, baastase); 9,2 (2021); 15 (2035, sihttase)
Alateemaga seotud teenusetasandi mõõdikud
Seiresüsteemis juba kasutusel
Noorteinfo unikaalsete kontaktide arv aastas 330 280 (2023, baastase); 865 000 (2035, sihttase)
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Noorteinfo teenusega rahul olevate noorte osakaal
Noorteinfo teenusega rahul olevate täiskasvanute osakaal
Tallinna noorteinfo sotsiaalmeediakanalite unikaalsete kontaktide arv aastas[17]
Tallinna noorteinfo veebilehe unikaalsete kontaktide arv aastas[18]

17 2026. aasta sihiks seatud 476 000 unikaalset kontakti.
18 2026. aasta sihiks seatud 150 000 unikaalset kontakti.

Tegevused

Alljärgnevad tegevused hõlmavad nii olemasolevate sekkumiste jätkamist ja arendamist kui ka uute lahenduste katsetamist.

Tegevus	Vastutaja/ partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursivajadus
1. Noorteinfo portaali arendamine ning noortekeskuste sotsiaalmeediakanalite süsteemsem ja sihipärasem **kasutamine**	Tallinna Haridusamet, linnaosavalitsused, noortekeskused	Pidev tegevus	Eelarves
2. Kommunikatsiooniplaani (keskmes noored) koostamine teadlikkuse suurendamiseks ja linna pakutavate võimaluste tutvustamiseks, sh selgete vastutajate ja rollide määratlemine ja noorte meediatarbimise seire	Tallinna Haridusamet, Tallinna Strateegiakeskus (kommunikatsiooniosakond), linnaosavalitsused	2026	10 000
3. Linna kaasamise hea tava väljatöötamine (hõlmab ka noorte kaasamist) ja elanike osaluskogemuse uuringu läbiviimine	Tallinna Strateegiakeskus	2026	Eelarves
4. Noorte kaasamine info loomisse ja levitamisse ning noorte infopädevuse arendamine (allikakriitilisus)	Tallinna Haridusamet, linnaosavalitsused	Pidev tegevus	Eelarves
5. Noorsootöötajatele noorteinfot ja sotsiaalmeediat käsitlevate koolituste läbiviimine	Tallinna Haridusamet, Tallinna Strateegiakeskus (kommunikatsiooniosakond), linnaosavalitsused	2026	6 000
6. Teavitustegevuste läbiviimine lapsevanematele ja partneritele noortele suunatud teenustest	Tallinna Haridusamet, linnaosavalitsused, Tallinna Strateegiakeskus (kommunikatsiooniosakond)	Pidev tegevus	Eelarves
7. Noortevaldkonnas tegutsevate linnaväliste partnerorganisatsioonide kaasamine ja koolitamine, et suurendada nende võimekust noorteinfo levitamisel	Tallinna Haridusamet	Pidev tegevus	Eelarves
8. Noortekeskuste rolli suurendamine noorteinfo kättesaadavuse parandamisel ja noorsootöö väärtuste esiletoomisel	Tallinna Haridusamet, linnaosavalitsused, noortekeskused	Pidev	Eelarves

3. Uimastiennetus

Autor: Ellen Rudi

Uimastiennetuse osa käsitleb järgmisi alateemasid:
1. tõhus ennetus ja riskide varajane märkamine;
2. sõltuvusainetest loobumise tugi ja tarvitamise kahjude vähendamine;
3. regulatiivne raamistik ja andmepõhine juhtimine.

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ puudutab neid teemasid eelkõige tervise ja tervishoiu ning sotsiaalhoolekande valdkondades.

Alljärgnevalt esitatakse iga alateema kohta peamised tugevused ja kitsaskohad, soovitud olukorra kirjeldus (sh seosed arengustrateegiaga) ning kavandatud tegevused. Lisaks on välja toodud toetav statistika ning seireks kasutatavad mõõdikud, sealhulgas mõõdikute ettepanekud.

Uimastiennetuse arengut jälgitakse nii alateemadele ühiste kui ka alateemasid eraldi käsitlevate mõõdikutega.

Teemaülesed mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
Koduvigastuste arv 10 000 elaniku kohta Tallinnas 386 (2021, baastase); 352 (2023); väheneb (2035, sihttase)
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Elanike riskikäitumine (indeks)

3.1. Tõhus ennetus ja riskide varajane märkamine

Tugevused

- **Lai koostöövõrgustik** – koostööd tehakse haridusasutuste, noortekeskuste, Politsei- ja Piirivalveameti, sotsiaaltöötajate, tervishoiutöötajate ja teiste kogukonna osaliste vahel. See loob eeldused riskide varajaseks märkamiseks ja sekkumiseks.
- **Koolitervishoid ja spetsialiseerunud tugipersonal** – kooliõed mängivad olulist rolli riskide varajasel märkamisel, nõustamisel ja abi korraldamisel. Koolitervishoius töötab täiendavalt kuus vaimse tervise õde, kes pakuvad õpilastele tuge vaimse tasakaalu hoidmisel ning toetavad kooliõdesid nende töös.
- **Sihipärased ennetustegevused koolides ja noorsootöös** – haridusasutustes ja noortekeskustes tegeletakse süsteemse riskikäitumise ennetusega ning pakutakse noortele mitmekesiseid spordi-, huvi- ja vabaajategevusi, mis toetavad tervislikke valikuid ja vähendavad

riskikäitumise kujunemist. Ulatuslik noortekeskuste võrgustik pakub noortele turvalist keskkonda, sealhulgas nõustamist ja täiendavat tuge.

- **Vanemluse toetamine** – linn pakub peredele tõenduspõhiseid vanemlusprogramme (nt „Imelised aastad“) ja tugiteenuseid ning toetab projektipõhiseid tegevusi, mis aitavad ennetada konfliktide süvenemist ja peresuhete kriisidest tulenevaid riske.
- **Rahvusvaheline ja kogukonnapõhine ennetus** – Tallinn osaleb alates 2022. aastast Planet Youthi võrgustikus[19]. See on tõenduspõhine rahvusvaheline ennetusmudel, mille eesmärk on vähendada laste ja noorte riskikäitumist kogukonnapõhiste ja andmetele tuginevate sekkumiste kaudu. Alates 2025. aastast toimub Nõmme linnaosas Communities That Care (CTC) pilootprojekt.
- **Andmepõhine ja teaduspõhine ennetus** – ennetustegevuste kavandamist ja sihitamist toetavad regulaarne seire ja uuringud. Eestis viiakse regulaarselt läbi ESPADi uuringut[20] ning Tervise Arengu Instituudi (TAI) rahvastiku tervisekäitumise uuringuid, mis annavad ülevaate uimastitarvitamise trendidest eri vanuserühmades. Planet Youthi tegevuse raames viiakse läbi kolm küsitlust 15–16-aastaste Tallinna koolinoorte seas (aastatel 2023, 2025 ja 2027), et kaardistada riskikäitumise levikut ja toetada tõenduspõhiste ennetusmeetmete rakendamist. TAI hindab ka kahjude vähendamise teenuste tõhusust (nt süstlavahetuspunktid, asendusravi). Süsteemset olukorra hindamist toetavad reoveeuuringud. Riiklikult on alustatud valdkonnaülese teaduspõhise ennetuse arendamist, mida toetavad ennetuse teadusnõukogu ja uimastipoliitika ekspertrühm.
- **Teavitustöö ja järelevalve** – TAI viib ellu haridusprogramme ja korraldab regulaarset teavitustööd, mille eesmärk on suurendada laste, noorte ja täiskasvanute teadlikkust sõltuvusainete mõjudest ning toetada varajast märkamis- ja sekkumisoskust.
- **Alaealiste õigusrikkumiste ja väärtegude vähenemine** – uimastitega seotud õigusrikkumiste arv on viimastel aastatel alaealiste puhul võrreldes varasema tasemega oluliselt vähenenud, kuigi pärast 2022. aastat on näitaja mõnevõrra kasvanud. Tallinna linnas registreeriti

19 Tallinna ja Planet Youthi vahel sõlmitud koostööleping kehtib kuni 2027. aasta lõpuni.
20 ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) on rahvusvaheline kooliõpilaste uimastite tarvitamise uuring, mida on korraldatud alates 1995. aastast iga nelja aasta tagant.

alaealiste puhul uimastiväärtegusid 2019. aastal 618, 2022. aastal 181 ning 2024. aastal 196[21]. Ka alaealiste süütegude koguarv Tallinnas on langenud 2019. aasta 1448 juhtumilt 1126 juhtumini 2022. aastal ning 805 juhtumini 2024. aastal[22]. Lisaks on Tallinnas tervikuna vähenenud alkoholiseaduse rikkumised: 2019. aastal 409 juhtumit, 2022. aastal 118 ja 2024. aastal 132 juhtumit[23].

- **Turvalise ööelu arendamine** – arengudokument „Öine Tallinn 2035“ toetab turvalisema ja tervislikuma öise keskkonna loomist ning seab eesmärgiks pakkuda alternatiive alkoholi- ja uimastipõhisele ajaveetmisele, aidates vähendada riskikäitumist.

Kitsaskohad

- **Riskikäitumise trendid viitavad jätkuvale vajadusele ennetustegevuse järele** – kuigi alaealiste puhul on uimastitega seotud väärtegude arv Tallinnas ajas oluliselt vähenenud, on viimastel aastatel näha stabiliseerumist. Samal ajal osutavad täiskasvanute tervisekäitumise uuringud[24] alkoholi ja teiste sõltuvusainete laialdasele tarvitamisele, mis kujundab üldist riskikeskkonda ning rõhutab ennetustegevuste ja varajase märkamise olulisust. 2024. aasta reoveeuuring näitas, et aastaga on kanepi tarvitamine Tallinnas kasvanud 27% võrra. Lisaks viitavad reoveeuuringu tulemused amfetamiini tarvitamise stabiilsele ja kokaiini tarvitamise kõrgele tasemele.[25] See viitab tarvitamismustrite ühtlustumisele ja sagenemisele ka argipäevadel. Samuti on levinud energiajoogi igapäevane tarbimine noorte seas.
- **Sõltuvusainete varajane ja kombineeritud tarvitamine noorte seas** – Planet Youthi 2025. aasta küsitluse tulemused viitavad, et osa Tallinna 9. ja 10. klassi õpilastest on puutunud alkoholi, nikotiinitoodete, kanepi ja energiajookidega kokku varases eas ning mitme aine samaaegne tarvitamine on sagenenud.
    - **Alkoholi tarvitamine:** 39% tüdrukutest ja 31% poistest on olnud elu jooksul purjus; 34% on tarvitanud alkoholi juba 13-aastaselt või nooremana; 17% on olnud viimase 30 päeva jooksul purjus.

21 Tervise Arengu Instituut. Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas
22 Statistikaamet. Alaealiste süüteod haldusüksuse järgi Tallinnas
23 Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas
24 Tervise Arengu Instituut. Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring 2022 ja 2024
25 Tallinna ja Rakvere reovee uuring uimastite jääkide suhtes 2024

- **E-sigarettide tarvitamine:** viimase 30 päeva jooksul on e-sigarette kasutanud 21% õpilastest, neist 12% iga päev; 27% on proovinud e-sigaretti juba 13-aastaselt või varem.
- **Suitsetamine ja kanep:** 3% õpilastest suitsetab sigarette iga päev, 14% on proovinud kanepit vähemalt korra elus.
- **Energiajoogid:** 38% noortest tarbib iga päev vähemalt ühe energiajoogi. Ka ESPADi uuringu andmetel jääb narkootikumide esmakordse proovimise vanus sageli 15–16 eluaasta vahele. 2019. a uuringu järgi on 24% Eesti 15–16-aastastest õpilastest vähemalt korra elu jooksul kanepit proovinud.

- **Alkoholi tarvitamise kasvav trend naiste seas** – TAI andmed viitavad sellele, et varasemate aastatega võrreldes on 16–64-aastaste naiste seas sagenenud alkoholi regulaarne tarvitamine. Seda seostatakse muutuvate sotsiaalsete normide ja alkoholi tarvitamist normaliseerivate hoiakutega. TAI 2024. aasta andmetel tarvitas ligikaudu kolmandik (34,7%) Eesti 16–64-a elanikest alkoholi kord nädalas või sagedamini. Harvem kui kord nädalas tarvitas alkoholi 49,3% ning mittetarvitajaid oli 16%. Soolises võrdluses on meestel alkoholi tarvitamine ootuspäraselt sagedasem kui naistel, kuid pikaajalises võrdluses on kord nädalas või sagedamini alkoholi tarvitavate meeste osakaal pigem vähenenud (47,2% 2014. a *vs.* 45,9% 2024. a), kuid naiste seas on see näitaja märgatavalt suurenenud (16,3% *vs.* 26,7%). TAI 2024. aasta andmetel tarvitab alkoholi kord kuus või harvem 35,9%, vähemalt kord nädalas 15,6% Põhja-Eesti 16–64-aastastest naistest. Neli kuni seitse korda nädalas tarvitab neist alkoholi 3,7%, sama näitaja 2016. aastal oli 1,8% Põhja-Eestis ja 1,4% Eesti keskmine.[26] Ühe võtmetegurina naiste alkoholitarbimise kasvu juures tõdetakse regulaarse veinitarvitamise laialdast levikut: vähemalt nädala jooksul mõnel korral veini tarbivate naiste osakaal on viimase kümne aasta jooksul mitmekordistunud.

- **Piiratud oskus märgata varakult vaimse tervise probleeme ja riskikäitumist** – kuigi teadlikkus vaimsest tervisest on kasvanud, on ebapiisav nii noorte kui ka täiskasvanute oskus märgata varajasi ohumärke ning kasutada eneseabi- ja toimetulekuvõtteid. Paljud abivajajad jäävad muredega üksi, kuna ei jõua õigel ajal toeni usaldusväärse kontaktisiku või info puudumise tõttu. TAI 2023. a raporti andmetel oli 2021. aastal enam kui veerandil (28%) Eesti elanikest depressioonirisk ja igal viiendal (20%) ärevushäire risk (inimeste enesehinnangu

26 Tervise Arengu Instituut. Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring

põhjal). Noorte täiskasvanute seas on need näitajad veelgi suuremad.[27]

- **Ebapiisavad teadmised sõltuvusainetest ja täiskasvanute rollist ennetuses** – üksnes teadmiste edastamine noortele ei ole tõhus ennetusmeede ning võib mõnel juhul huvi sõltuvusainete vastu suurendada. Mõjus ennetus eeldab sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arendamist ja täiskasvanute eeskuju, mis toetab riskikäitumise ennetamist. Samas on täiskasvanute teadlikkus sõltuvusainete mõjust ja ennetuse põhimõtetest sageli kesine ning ühiskonnas on levinud sõltuvusainete, sh e-sigareti kasutamise normaliseerimine. See piirab täiskasvanute valmisolekut varakult riske märgata ja noori toetada. Ka olemasolevad pereteenused ja vanemlusprogrammid ei kata alati perede tegelikke vajadusi, mistõttu jäävad lapsevanemad sageli vajaliku toeta.
- **Eakaaslaste surve ja noorte piiratud eneseregulatsiooni oskus** – noored kogevad tugevat survet teha valikuid grupi ootustest lähtuvalt ning sageli napib neil sotsiaalseid ja enesekehtestamise oskusi, et riskikäitumisest keelduda. Turvalisi ja kättesaadavaid kohti, kus noored saaksid tuge ja juhendamist, ei ole alati piisavalt.
- **Ennetustegevuste killustatus ja ebapiisav hindamine** – ennetusprogramme ja -tegevusi viiakse sageli ellu projektipõhiselt ning nende mõju ei hinnata järjepidevalt. See raskendab tõenduspõhiste lahenduste valikut, kogemustest õppimist ja edukate sekkumiste laiendamist. Tõenduspõhised lähenemised eeldavad stabiilset ja pikaajalist rahastust.
- **Koolide ja muude asutuste erinev valmisolek ennetuseks** – ennetustegevuse rakendamine sõltub suurel määral kooli juhtkonna prioriteetidest, personali stabiilsusest ja töökoormusest. Koolides on puudus psühholoogidest, sotsiaalpedagoogidest ja vaimse tervise spetsialistidest. Õpetajad on ülekoormatud ning õpetajate ja tugispetsialistide vahetumine piirab süsteemset ja järjepidevat ennetustegevust. Ka noorsootöös ei ole noortekeskuste teenused alati piisavalt paindlikud ega kättesaadavad (sh õhtustel aegadel), samuti ei toeta need sageli piisaval määral kriisiolukordades noori.
- **Piiratud kogukondlik kaasatus ning riskikäitumist soodustav linnakeskkond** – alkoholi ja teiste sõltuvusainete kättesaadavus on linnas suur. See võib soodustada riskikäitumise levikut ja raskendada varajast sekkumist. Näiteks alkoholi müügikohtade

27 Tervise Arengu Instituut. Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring, 2023.

arv on Tallinnas kasvutrendis (2024. aastal kokku 3437, 2023. aastal 3368 ning aasta varem 3259 registreeritud alkoholi müügikohta), mis suurendab kättesaadavust. Neist jaemüügikohti oli 2024. aastal 919 (2022. aastal 874), hulgimüügikohti 448 (2022. aastal 430) ja alkoholi pakkuvaid toitlustusasutusi 2070 (2022. aastal 1955).[28] Samal ajal on kogukondade valmisolek ja ennetustegevustes osalemine ebaühtlane ning sageli puudub julgus või oskus avalikus ruumis riskikäitumisele reageerida. Avaliku ruumi turvalisust ei tajuta alati piisavana: 2024. aastal tundis vaid 47% tallinlastest end oma linnaosa avalikes kohtades täiesti turvaliselt ja 70% tundis end turvaliselt pimedas liikudes[29].

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ käsitleb alateemaga seonduvat eelkõige tervise ja tervishoiuvaldkonna ning sotsiaalhoolekande valdkonna kaudu.

Tervise ja tervishoiuvaldkonna tegevusprogramm 1 „Laste ja noorte tervise ning turvalise arengu tagamine“ raames keskendutakse eelkõige ennetustööle laste ja noorte seas ning pakutakse lastega peredele vajalikku tuge. Lisaks lõimitakse Tallinna laste ja noorte vaimse tervise tegevuskava tegevused linna tervise valdkonna tegevustesse, mille kaudu toetatakse samuti uimastiennetust.

Tegevusprogramm 2 „Kõigile abivajajatele kättesaadavad parimal nüüdisaegsel tasemel tervishoiuteenused“ toetab uimastiennetust, tagades vajalikud ennetus- ja sekkumismeetmed eri tasanditel. Programm rõhutab esmatasandi tervishoiuteenuste kättesaadavust (sh ravikindlustamata inimestele), tugiteenuste ja päevaravi võimaluste laiendamist ning elanike kaasamist terviseriskide määratlemisse. Kaasaegne ja kättesaadav tervishoiuvõrk loob eeldused riskikäitumise varajaseks märkamiseks, noorte ja täiskasvanute toetamiseks ning tõhusate ennetusmeetmete rakendamiseks.

Tegevusprogramm 3 „Tervist toetav elu-, töö- ja õpikeskkond“ rõhutab töö- ja õpikeskkonnas tervisliku sisekliima ja psühhosotsiaalsete ohutegurite vähendamise olulisust.

Tegevusprogramm 4 „Tervislikum eluviis, tervislikud valikud“ panustab ennetustegevusse, soodustades tervislikke eluviise ja vähendades riskikäitumist:

Optimaalne kehaline aktiivsus, tasakaalustatud toitumine, turvaline liiklemine ja vaba aja veetmine, riskivaba

28 Tervise Arengu Instituut. Aastaraamatud „Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis“
29 Tallinna elanike küsitlus

seksuaalkäitumine ning sõltuvust tekitavate harjumuste puudumine aitavad ennetada paljusid haigusi ja olla inimestel võimalikult terve kogu elu. HIV-nakkuse levik Tallinnas pidurdub [---]. Igapäevasuitsetajate (ka huuletubaka ja e-sigareti tarbijad) arv langeb, uimastite tarvitamine kõikides vanuserühmades väheneb [---].

Tõhusasse ennetusse panustatakse ka sotsiaalhoolekande valdkonna tegevusprogrammi 1 „Laste heaolu“ kaudu, mis näeb ette järgmised tegevussuunad: 1) ennetus, probleemide varane märkamine, valdkondadeülene koostöö ja laste arvamusega arvestamine, 2) raskustes olevate perede toetamine hästi toimiva lastekaitsetöö ja muude teenuste kaudu, 3) perest eraldatud laste heaolu tagamine.

Käesoleva tegevuskava koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi.**

- **Uimastiennetus on valdkondadeülene,** süsteemne ja jätkusuutlik, **mitte ainult projektipõhine.**
- Kohalikud **kogukonnad, haridusasutused, MTÜ-d ja noorteorganisatsioonid on kaasatud** ja toetatud, et pakkuda noortele turvalisi ja sisukaid tegevusi.
- Öölelu ja avalike ürituste puhul on kehtestatud **alkoholimüügi piirangud** ning suurematel sündmustel viiakse läbi uimasti- ja alkoholijoobe juhutestimisi.
- Linnas **seiratakse pidevalt alkoholi- ja uimastitarbimist,** sh tehakse reoveeuuringuid, ning toimub infovahetus ja koostöö riigi tasandil.
- Alkoholi kättesaadavuse vähendamiseks ja alaealiste kaitseks **rakendatakse alkoholi müügi testostlemist** ja kontrolltehinguid.
- **Uimastiennetus on loomulik osa haridusest,** kogukonnast ja linnakeskkonnast. Haridus- ja huviasutuste ning noortekeskuste töötajad osalevad riskikäitumise märkamist ja varajast sekkumist käsitlevatel täiendkoolitustel.
- **Tugivõrgustikud toimivad tõhusalt ja reageerivad kiiresti.** Klassijuhataja teab, kelle poole pöörduda koolis, tugispetsialist teab linna tasandil toimivat toetavat struktuuri. Toimib aktiivne infovahetus PPA, tervishoiuasutuste, noortekeskuste ja haridusasutuste vahel. Vanematele on kättesaadavad tugigrupid ja Perepesad ning vanemaharidus arvestab perede erinevaid vajadusi ja võimalusi.

- **Õpilaste vaimse heaolu teemad on õppetöösse lõimitud.** Lastel ja noortel on regulaarne juurdepääs tõhusatele,

kaasavatele ja vanusele sobitatud haridusprogrammidele, mis käsitlevad uimastite ohtusid, toimetulekuoskusi ja enesekehtestamist. Tööandjad, sh haridusasutused, väärtustavad vaimset tervist toetavat töökeskkonda.

Mõõdikud ja statistika

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
15-aastaste elanike sõltuvusainetega kokkupuute indeks (indeks skaalal 0–100) 28 (2018, baastase); 24,6 (2022); 10 (2035, sihttase)
Vanemaharidust saanud perede osakaal abi vajavate, lastega perede hulgas % 3,6 (2020, baastase); 6,3 (2023); kasvab (2035, sihttase)
Läbiviidud ja toetatud tervist edendavate sündmuste arv 20 (2019, baastase); 25 (2024); 40 (2035, sihttase)
Oma linnaosa avalikes kohtades ennast täiesti turvaliselt tundvate elanike osakaal % 43 (2018, baastase); 47 (2024); vähemalt 75 (2035, sihttase)
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Koolide osakaal, kus rakendatakse tõenduspõhiseid sotsiaalemotsionaalsete oskuste õppe programme, %

Tegevused

Alljärgnevad tegevused hõlmavad nii olemasolevate sekkumiste jätkamist ja arendamist kui ka uute lahenduste katsetamist.

Tegevus	Vastutaja/ partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursivajadus
1. Uimastitarvitamise varajast märkamist ja tegutsemist käsitleva koolitusprogrammi väljatöötamine ja läbiviimine laste ja noortega töötavatele haridustöötajatele, treeneritele ja koolis töötavatele spetsialistidele	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet koostöös TAI, PPA, Tallinna Haridusameti ja Tallinna Munitsipaalpolitsei Ametiga	Koolitusprogrammi väljatöötamine 2026, läbiviimine pidev tegevus	60 000 €
2. Tulemuslikku ennetust käsitleva lühikoolitusprogrammi väljatöötamine haridusasutuste juhtidele (EUPC põhjal), punktis 1 kirjeldatud koolitusprogrammi täiendava moodulina	Tallinna Strateegiakeskus, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Haridusamet	2026	Turvalisuse arenguprogrammi toetusest
3. Varajase märkamise tugivõrgustike kaardistamine ja võimestamine (vt ka ptk „Noorte riskikäitumine“ tegevused)	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Haridusamet, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2027	Eelarves
4. Avaliku teadlikkuse suurendamine uimastiennetusest ja hoiakute muutmine (nt kommunikatsioon süstalde kohta)	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Haridusamet, Tallinna Strateegiakeskus (kommunikatsiooniosakond)	Pidev tegevus	Eelarves
5. Naistele igas eluetapis teabe ja praktilise toe pakkumine alkoholi tarvitamisega seotud terviseriskide vähendamiseks (sh teavitustegevused, spetsialistide koolitamine, tugiteenused)	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet koostöös perearstide, naistearstide ja ämmaemandatega	2030	10 000 €
6. Tõenduspõhiste uimastiennetusele suunatud haridusprogrammide rakendamine haridusasutustes, sh analüüsi läbiviimine sobivate programmide leidmiseks	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Haridusamet, linnaosavalitsused	Analüüs 2026, rakendamine alates 2027	Eelarves

3.2. Sõltuvusainetest loobumise tugi ja tarvitamise kahjude vähendamine

Tugevused

- **Süsteemne teenuste analüüs** – 2025. aastal viiakse läbi uimasti- ja HIVi ennetusteenuste analüüs. Analüüsi käigus kaardistatakse olemasolevad teenusepakkujad, teenuste kättesaadavus, vajadused ja võimalikud kattuvused, luues aluse tõenduspõhiste otsuste langetamiseks ja teenusevõrgustiku arendamiseks.
- **Mitmekesine infoteenuste pakkumine** – linnas on olemas laiapõhjaline infoteenuste valik, mis võimaldab jagada infot eri sihtrühmadele nii riigi, linna kui ka kolmanda sektori tasandil. Loodud on ka infoportaal narko.ee, mis annab ligipääsu tõenduspõhistele materjalidele, kontaktidele ja nõuannetele.
- **Vaimse tervise tugi haridusasutustes** – Tallinna koolitervishoius töötab kuus vaimse tervise õde, kes pakuvad õpilastele nõu ja tuge vaimse tasakaalu hoidmisel ning toetavad kooliõdesid igapäevatöös riskide märkamisel ja edasise abi korraldamisel.
- **Kainestusmajateenuse olemasolu** – Tallinna kainestusmaja toimimine võimaldab vähendada alkoholi liigtarbimisest tulenevaid vahetuid tervise- ja turvariske ning suunata abivajajaid edasiste tugiteenusteni.

Kitsaskohad

- **Sõltuvusravi piiratud kättesaadavus ja info killustatus** – täiskasvanute sõltuvusravi ei ole piisavalt kättesaadav ning abivajajad ei saa vajalikku tuge. Ravi kvaliteeti ja järjepidevust piirab nõustamisspetsialistide, meditsiinipersonali ja rahaliste vahendite nappus. Puudub ajakohane ülevaade kahjude vähendamise teenuse osutajatest, teenuste kvaliteedist ning tegelikust vajadusest. Seetõttu on keeruline kujundada tõenduspõhist ja koordineeritud teenuste süsteemi. Abivajajatele pole info lihtsasti kättesaadav, puudub piisav ja selge teave selle kohta, kuidas ravi saada ning kelle poole abi saamiseks pöörduda. Samuti ei ole veebilehed (nt narko.ee) piisavalt nähtavad ega lõimitud terviklikku teenusevõrgustikku.
- **Psühhosotsiaalse toe nappus** – sõltuvushäirest taastumiseks vajalik psühhosotsiaalne tugi ja kogukondlik võrgustik on ebapiisav. Nii perede, kogukondade kui ka haridusasutuste

roll taastumise toetamisel on ebapiisav. Raviprogrammid on lühikesed, puuduvad jätkuprogrammid või need on raskesti kättesaadavad – see suurendab taas sõltuvusaine tarvitama hakkamise riski.

- **Alkoholi liigtarbimise tagajärjed** – kuigi alkoholiseaduse rikkumiste arv on Tallinnas viimase kümne aasta jooksul vähenenud, siis ei ole vähenenud probleemi ulatus tervisemõjude tasandil. Alkoholi tarvitamisest põhjustatud surmad on ajas kasvanud, ulatudes 2024. aastal 161 juhtumini[30]. Samuti on kasvanud abi vajavate inimeste arv: 2023. aastal vajas Eestis üledoosi tõttu kiiret abi 1065 inimest (2022. aastal 701)[31].
- Tallinna kainestusmaja klientide arv on suurenenud, sealhulgas on kasvanud naisklientide osakaal (2024. aastal 16%)[32].
- **Vaimse tervise probleemide ulatus ja seos sõltuvuskäitumisega** – igal neljandal täiskasvanul Eestis on depressioonirisk ja igal viiendal ärevushäire risk[33]. Enesetappude arv Tallinnas on küll viimastel aastatel vähenenud, kuid vaimse tervise probleemid püsivad olulise rahvatervise väljakutsena. Enesetappude arv Tallinnas: 2018. a 56, 2020. a 66, 2022. a 63, 2023. a 58, 2024. a 44, 2025. a 37.[34] Muret tekitab ka laste ja noorte vaimne tervis: HBSC 2021/2022. a uuringu andmetel kogeb märkimisväärne osa noortest depressiivseid episoode, üksildust ja enesetapumõtteid ning vaimset heaolu mõjutavad tugevalt sotsiaalsed tugivõrgustikud, sealhulgas pere ja lähedaste toetus[35].
- **Alkoholi ja tubakatoodete kättesaadavus alaealistele** – noorte hoiakuid ja käitumist mõjutavad nii täiskasvanute eeskuju kui ka vanusepiiranguga toodete tegelik kättesaadavus. 2022. aasta testostlemise uuringu[36] tulemused viitavad, et järelevalve on ebaühtlane ning vastutustundliku alkoholimüügi põhimõtteid ei rakendata süsteemselt. Tallinna suurte jaekaupluste tavakassades ei küsitud alkoholi osta soovinud noortelt dokumenti 53% testostude puhul ning 21%-l testostudest küsiti dokumenti, kuid selle puudumisel oldi valmis alkoholi müüma. Üle-eestiline statistika näitab, et suurte kaupluste iseteeninduskassades keelduti noortele alkoholi

30 Tervise Arengu Instituut. Surma põhjuste register
31 Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
32 Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
33 Tervise Arengu Instituut. Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring, 2022
34 Tervise Arengu Instituut. Surma põhjuste register
35 Tervise Arengu Instituut. Kooliõpilaste tervisekäitumise uuring
36 Alkohoolsete jookide ning tubaka- ja nikotiinitoodete testostlemine, 2022

müümisest vaid 10% testostude puhul. Samuti näitab üleriigiline statistika seda, et tubaka- ja nikotiinitoodete testostude puhul küsiti noortelt dokumenti 60,3%-l ning dokumenti ei küsitud 39,7%-l kordadest. Sarnaselt alkohoolsete jookide testostlemisega pidid ka siin testostlejad väitma, et dokument on ununenud kaasa võtta. Sellisel juhul keelduti müümisest 45,7%-l juhtudest.

- **Alkoholi ja uimastitega seotud probleemid avalikus ruumis ja ööelus** – kuigi ametlikult kehtib uimastite suhtes täisleppimatus ning Tallinnas kehtib öise alkoholimüügi piirang (alates 2019. a), ei ole järelevalve järjepidev ning avalikes kohtades ja ööelus on hoiakud ja reeglid sageli ebaselged. Alkoholi tarvitamine põhjustab jätkuvalt märkimisväärset koormust politseile ja kiirabile, eriti nädalavahetuste öötundidel, ning on sageli seotud mürarikkumiste, avaliku korra häirete ja vägivallajuhtumitega. Probleemi ulatust iseloomustab muu hulgas öörahu rikkumiste tõttu tehtud väljakutsete arv, mis oli Tallinnas 2024. aastal 943.[37]

- **Riskikäitumisega seotud õnnetused ja kahjud** – joobes sõidukijuhtimine on Tallinnas viimastel aastatel pigem vähenenud: 2019. aastal registreeriti 1239 juhtumit, 2020. aastal 907, 2022. aastal 902 ja 2024. aastal 955[38]. Samal ajal on Tallinnas vähenenud ka kannatanutega liiklusõnnetused, mis on toimunud joobes juhtide osalusel: 2022. aastal 20, 2023. aastal 23, 2024. aastal 19, 2025. aastal 14 juhtumit.[39] Kuigi trend on pigem paranenud, viitavad näitajad sellele, et sõltuvusainete tarvitamisega seotud riskikäitumine põhjustab jätkuvalt raskeid tagajärgi liikluses ja avalikus ruumis. Seda kinnitab ka tuleõnnetuste statistika: 2024. aastal oli Eestis tuleõnnetustes joobekahtlusega või joobes hukkunute osakaal 65% (22 hukkunut 34st), aasta varem oli see näitaja 91%[40].

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ puudutab alateemaga seonduvat eelkõige tervise ja tervishoiu valdkonna kaudu, mis käsitleb terviseteenuste kättesaadavust, tervisliku eluviisi edendamist ja tervisekeskkondi.

37 Arengudokument „Öine Tallinn 2035“
38 Tervise Arengu Instituut. Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas
39 Transpordiamet. Liiklusõnnetuste statistika Tallinnas
40 Päästeamet

Käesoleva tegevuskava koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi.**

- Linnas toimib hästi koordineeritud teenusevõrgustik, kus **uimastiennetuse, ravi ja järelravi teenused on omavahel seotud**, kergesti leitavad ja kasutatavad.
- Teenused on kaardistatud, nende kvaliteeti hinnatakse regulaarselt ning teenuseosutajad tegutsevad koordineeritult.
- **Info liikumine elanike ja spetsialistide vahel** on selge ja läbipaistev.
- Linn toetab järjepidevalt **ravi- ja järelraviprogramme**, sealhulgas tugigruppe ja toetavaid võrgustikke, mis aitavad inimestel sõltuvusest püsivalt vabaneda. **Projektipõhised ennetustegevused saavad stabiilse rahastuse** ning vajaduse korral liigutakse tegevuspõhise toetamise suunas, tagades teenuste järjepidevuse ja kvaliteedi.
- Arengudokument „Õine Tallinn 2035“ rõhutab **turvalisuse ja heakorra tagamise vajalikkust öötundidel** ning ööelu sotsiaalsete ja keskkonnamõjude tasakaalustamise olulisust.

Selline lähenemine täiendab arengustrateegiat „Tallinn 2035“, kus tervise valdkonnas käsitletakse küll tervishoiu- ja ennetusteenuste kättesaadavust, kuid uimastiennetuse ning kahjude vähendamise sidusat süsteemi ei ole strateegias veel samavõrd detailselt välja toodud.

Mõõdikud ja statistika

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
–
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Ettepanek arengudokumendist „Õine Tallinn 2035“: Elanike osakaal, kes on rahul kultuurilise vaba aja veetmise võimalusega Tallinnas õhtusel, öisel ja varahommikusel ajal (kl 19–7), % baastase määratakse 2026; 2035. a sihttase määratakse 2026
Ettepanek arengudokumendist „Õine Tallinn 2035“: Õhtusel, öisel ja varahommikusel ajal end väga turvaliselt tundvate linlaste osakaal sellel ajal ringi liikuvatest linlastest % 13,5 (2023, baastase); 27 (2035, sihttase)
Ettepanek arengudokumendist „Õine Tallinn 2035“: Korrakaitseüksustele öörahu rikkumise tõttu tehtud väljakutsete arv 943 (2024, baastase); 400 (2035, sihttase)

Tegevused

Tegevus	Vastutaja/ partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursivajadus
1. Uimasti- ja HIVi-ennetuse ja -ravi ning järeltegevustega seotud teenuste põhjalik analüüs, et selgitada välja teenuseosutajate rollide sobivus ning tuvastada teenuseosutamise lüngad ja puudused. Tulemusena selgub, millised organisatsioonid peaksid edaspidi teenuseid osutama ja milliseid uusi teenuseid on vaja, et tagada tõhusam ja ulatuslikum ennetustöö, ravi ja järelteenused	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet	2025	Eelarves
2. Arengudokumendi „Öine Tallinn 2035“ elluviimine	Tallinna Linnavalitsus	2025 (kinnitatud) 2035 (elluviimine)	Eelarves. Täiendavate vahendite vajadus otsustatakse rakenduskavade/eelarve koostamise käigus

3.3. Regulatiivne raamistik ja andmepõhine juhtimine

Tugevused

- **Tõenduspõhised andmeallikad** – Eestis on kättesaadavad mitmed teadusuuringud ja registrid (sh Tervise Arengu Instituudi andmeallikad ja riiklikud uuringud), mis toetavad poliitikakujundust nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil ja võimaldavad hinnata sekkumiste mõju teaduslikult.
- **Tõenduspõhine tervisepoliitika riigi tasandil** – riiklik tervisepoliitika tugineb teaduspõhisele lähenemisele, mis loob omavalitsustele usaldusväärse raamistiku uimastiennetuse ja kahjude vähendamise meetmete rakendamiseks ning kohalike sekkumiste arendamiseks.
- **Uus alkoholipoliitika strateegia** – Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel koostatav alkoholipoliitika strateegia aastateks 2025–2035 võimaldab tugevdada alkoholitarbimise reguleerimist, täiustada järelevalvet ning rakendada uusi ennetusmeetmeid kohaliku tasandi vajadustest lähtuvalt.

Kitsaskohad

- **Ebausaldusväärne teave avalikkusele** – elanikele suunatud info, näiteks veebilehtedel või meediakanalites, ei ole alati usaldusväärne ega teaduspõhine. See raskendab kvaliteetse teabe eristamist väärinfost ning võib mõjutada elanike hoiakuid ja käitumisvalikuid.
- **Puudulik järelevalve e-kaubanduses** – e-poed ei rakenda

alkoholi ja teiste uimastite kättesaadavuse piiranguid piisavalt tõhusalt. Alaealistele müügi järelevalve on nõrk ja piirangute rikkujatele rakendatakse sanktsioone vähe, mistõttu on õigusaktide mõju kasin.

- **Tervisedendust toetavad andmed on killustunud** – kuigi andmeid ja uuringuid on palju, ei ole need alati koondatud, võrreldavad ega lihtsalt kasutatavad igapäevases juhtimises ja otsustamises.

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ puudutab alateemaga seonduvat nii tervise ja tervishoiuvaldkonna kaudu, mis käsitleb terviseteenuste kättesaadavust, tervisliku eluviisi edendamist ja tervisekeskkondi, kui ka juhtimise ja tugiteenuste valdkonna kaudu, mis käsitleb muu hulgas andmepõhist juhtimist, arengudokumentide koostamist, info kättesaadavust dokumentide ja andmete kaudu ning kommunikatsiooni. Näiteks on linn võtnud eesmärgiks muuta Tallinna andmepõhise juhtimise tööriistad nähtavaks ja kasutatavaks. Loomisel on linna mõõdikute ja statistika juhtimislaud.

Käesoleva tegevuskava koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi.**

- **Linna uuringute andmebaasis olevat infot uuendatakse regulaarselt ja see kajastab kõiki asjakohaseid uuringuid**. Andmebaas koondab kohaliku tasandi küsitlused, tervise- ja heaoluprofiilid ning valdkondlikud raportid (sh Planet Youth, Tallinna Sotsiaal- ja Terviseameti uuringud).
- **Tallinna terviseinfo veebileht** on usaldusväärne ja kergesti ligipääsetav teabeplatvorm, kuhu on koondatud valdkonna oluline, tõenduspõhine ja ajakohane teave. Platvorm on mõeldud nii professionaalidele kui ka laiemale avalikkusele. See toetab teadlikkuse suurendamist ja ennetab väärarusaamade teket ning pakub tööriistu probleemide ennetamiseks ja lahendamiseks.
- **Linn rakendab alkoholiseadusest tulenevat õigust kehtestada kohalikke piiranguid** (mh öisele ja avalike ürituste alkoholimüügile) ja teha nende üle järelevalvet.
- **Linnal on toimiv partnerlus haridusasutuste, tervishoiuteenuste osutajate, korrakaitseorganite ja teemas tegutsevate MTÜ-dega,** mis loob tervikliku lähenemise probleemide ennetamiseks ja lahendamiseks. Tallinn tegutseb aktiivselt vahendajana riigi ja kogukonna vahel, et tagada koordineeritud ja tõhusad lahendused.

Mõõdikud ja statistika

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
–
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Tallinna terviseinfo veebilehe unikaalsete külastajate arv aastas
E-kaupluste järelevalve käigus tuvastatud rikkumised alkoholi või tubaka müügil alaealistele (arv aastas)
Vt ka peatükk 3.2 mõõdikute ettepanekud arengudokumendist „Õine Tallinn 2035“

Tegevused

Tegevus	**Vastutaja/ partnerid**	**Tähtaeg**	**Täiendav ressursivajadus**
1. Tervise ja tervishoiu ning sotsiaalhoolekande valdkondade mõõdikute ja statistikanäitajate lisamine linna juhtimislauale	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Strateegiakeskus	2026	Eelarves
2. Tallinna terviseinfo veebilehe Tallinna Tervis uuendamine	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet	2027	Eelarves
3. Tervise ja tervishoiu ning sotsiaalhoolekande valdkondade uuringute regulaarne lisamine linna uuringute andmebaasi	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Strateegiakeskus	Pidev	Eelarves
4. Tallinna linna territooriumil toimuvatele avalikele üritustele täiendavate alkoholi müügi piirangute seadmise ja kontrolli tõhustamise kaalumine, näiteks: • alkohoolsete jookide müügi (ja tarvitamise) lubamine üritustel vaid piiratud alal, kus kehtib vanusepiirang (18 eluaastat) ja kuhu sisenejate vanust kontrollitakse, sh ei ole alkoholi müük lubatud piiramata alaga üritustel; • alkohoolsete jookide müügi (ja tarvitamise) keelamine teatud tüüpi avalikel üritustel, näiteks pere-, spordi- ja kultuuriüritustel ning muudel laste osalusega üritustel (AS § 41 lg 2 p 4), samuti Vabaduse väljakul toimuvatel üritustel ja linna asutuste korraldatavatel üritustel; • piirangu seadmine avalikel üritustel müüdavate alkohoolsete jookide kangusele (nt ≤ 6%); • avalikel üritustel alkohoolsete jookide müügi lubamine vaid kindla suurusega topsides (nt 0,33 l); • alkohoolsete jookide müügi keelamine ürituse viimastel tundidel, et vähendada alkoholiga liialdamist ja sellega kaasnevaid probleeme; • vanusekontrolli tõhustamine alkohoolsete jookide müümisel.	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet koostöös Tallinna Linnakantselei ja Tallinna Linnavalitsusega	2030	Eelarves
Vt ka ptk 3.2 tegevus: arengudokumendi „Õine Tallinn 2035“ elluviimine			

4. Elanikkonna kriisivalmidus

Autor: Ellen Rudi

Elanikkonna kriisivalmiduse osa käsitleb järgmisi alateemasid:
1. elanike hoiakud, teadlikkus ja valmisolek kriisideks;
2. kohaliku omavalitsuse toimepidevus ja kriisivalmidus;
3. ohuteavitus ja kriisikommunikatsioon.

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ käsitleb neid teemasid eelkõige korrakaitse valdkonna tegevusprogrammi 2 „Ennetustöö“ kaudu.

Alljärgnevalt esitatakse iga alateema kohta peamised tugevused ja kitsaskohad, soovitud olukorra kirjeldus (sh seosed arengustrateegiaga) ning kavandatud tegevused. Lisaks on välja toodud toetav statistika ning seireks kasutatavad mõõdikud, sealhulgas mõõdikute ettepanekud.

Kriisivalmiduse arenguid jälgitakse nii alateemadele ühiste kui ka alateemasid eraldi käsitlevate mõõdikutega.

Teemaülesed mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
Kriisideks valmisoleku teenustase minuomavalitsus.ee andmetel (indeks skaalal 1–9) 8 (2020, baastase); 9 (2024); 9 (2035, sihttase)
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Tallinna elanike hoiakud ja teadlikkus kriisivalmidusest

4.1. Elanike hoiakud, teadlikkus ja valmisolek kriisideks

Tugevused

- **Süsteemne juhtimine kriisivalmiduse arendamisel** – Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti elanikkonnakaitse osakond tegutseb aktiivselt kriisivalmiduse arendamisega, et parandada linlaste teadlikkust ja valmisolekut kriisiolukordadeks.
- **Ülevaade kitsaskohtadest** – linnal on olemas minuomavalitsus.ee kohalike omavalitsuste teenuste hindamise uuringu tulemused, mis annavad hea ülevaate elanike kriisivalmiduse puudujääkidest ja arendamist vajavatest teemadest.
- **Kriisihariduse süsteemne arendamine ja mitmekesised meetodid sihtrühmadeni jõudmiseks** – munitsipaalpolitsei ameti elanikkonnakaitse osakond on välja töötanud erinevaid õppemeetodeid (sh mängulised vormid lastele ja noortele), teeb koolitusi, nõustab ja teavitab eri sihtrühmi ning arendab kriisiharidust süsteemselt, sealhulgas gümnaasiumi riigikaitse tundide ja kogukondlike tegevuste kaudu. Tegevused on

suunatud muu hulgas lastele, noortele, õpetajatele, eakatele, erivajadustega inimestele, sotsiaalmajade elanikele ja korteriühistute juhatustele ning toimuvad näiteks korteriühistute koosolekutel, eakate kogunemistel, avalikel üritustel ja infopäevadel. Päästeamet on koostanud elanikkonnakaitse pädevusmudeli, mida koolid saavad kasutada elanikkonnakaitse õppes.

- **Linna toetusmeede korterelamute kriisivalmiduse suurendamiseks** – 2025. aastal kinnitatud meetmest saab taotleda toetust varjumiskoha kohandamiseks vähemalt 1200 m^2 suurusesse korterelamusse. Korterelamuid kaasatakse järjepidevalt kriisivalmiduse suurendamisesse.
- **Linna toetusmeede korterelamute kaugkütte soojussõlme toimimise tagamiseks elektrikatkestuse korral** – mille raames paigaldab erapartner korterelamutesse avariielektritoite. Meetme kaudu luuakse kortermajades kaugkütte toimimise valmidus ning suurendatakse seeläbi kriisikindlust.
- **Laienenud partnerlusvõrgustik** – suurendatud on koostööd MTÜ Kopli Vabatahtlik Pääste, MTÜ Kriisiuuringute Keskus, Eesti Punase Risti ja Naiskodukaitsega, et tugevdada elanikkonna valmisolekut ja turvatunnet. Koostööd tehakse Eesti ja välismaa linnadega.
- **Linn on soetanud elanikele kriisivarud** – umbes 5000 elanikule on soetatud kriisivarusid, mida saab hädaolukorras kasutada. 2026. aasta eelarves on kriisivarude mahtu suurendatud, et tagada varude olemasolu 2%-le elanikkonnast.

Kitsaskohad

- **Elanike vähene huvi ja valmisolek kriisideks** – Päästeameti 2025. aasta andmetel on Tallinna regioonis elanike kriisivalmidus regioonide võrdluses madalam, eriti venekeelsete inimeste ning kortermajade elanike seas. Kriisiolukordadeks valmistunute osakaal oli suurim Põhja regioonis väljaspool Tallinna (82%), samas kui Tallinnas ja teistes regioonides oli see näitaja väiksem (67–77%). Ka põhjalikke ettevalmistusi teinud inimeste osakaal oli suurim Põhja regioonis väljaspool Tallinna (20%). Keskmisest suurem oli see näitaja ka Lääne regioonis (17%), keskmisest väiksem aga Tallinnas (4%). Lisaks oli kerksuskeskuse mõistest kuulnute osakaal regioonide võrdluses

väikseim Tallinnas (25%).[41]

- **Korteriühistute vähene kriisivalmidus ja elanike piiratud kriisivarud** – 2022. aasta korteriühistute hädaolukorra küsitluse andmetel ei olnud 84%-l Tallinna korteriühistutest tegutsemisplaani elutähtsate teenuste katkestuste puhuks, 86% polnud elanikke teavitanud evakuatsioonikäitumisest ja 83% ei olnud loonud varjumisvõimalusi. Suurte kortermajade elanike kriisivarud olid samuti piiratud: vaid 4% suurte kortermajade elanikest olid varustatud kõigi esmatähtsate vahendite ja varudega (eramute elanikest olid need olemas 34%-l). 72%-l autonoomse küttega majadest ei olnud piisavat kütusevaru.[42] Vahepealsetel aastatel on kriisivalmiduse tõstmise nimel palju tööd tehtud, kuid Päästeameti 2025. aasta üle-eestilised andmed näitavad jätkuvalt, et kriisivalmidus on elamutüübiti erinev: põhjalikke ettevalmistusi on teinud 6% suurte kortermajade, 12% väikeste kortermajade ning paaris- ja ridaelamute ning 21% eramute elanikest.[43] Korteriühistute huvi kriisiteemade vastu on väike, sest õigusaktid ja toetused ei toeta kriisivalmiduse arendamist piisavalt. Linnal ei olnud varem ka meetmeid korteriühistute valmisoleku suurendamiseks.
- **Haavatavate rühmade ebapiisav valmisolek kriisideks** – haavatavad rühmad (sh linna sotsiaalmajade elanikud) ei ole kriisiolukordadeks piisavalt ette valmistatud.
- **Puudulik koostöö kolmanda sektori ja kogukondadega, ebaselge vastutus** – mitmed kolmanda sektori organisatsioonid, kogukonnakeskused ja asumiseltsid ei ole kriisivalmiduse tegevustesse süsteemselt kaasatud. Linnaosade, kogukondade ja kohalike elanike koostöö kriisivalmiduse suurendamisel ei ole süsteemne ega koordineeritud, puuduvad toimivad mehhanismid elanike ja kogukondade kaasamiseks.
- **Kohalike teavituskanalite vähene tuntus** – kohalikest infokanalitest kriisiks valmistumise kohta infot saanute osakaal oli Tallinnas väiksem kui teistes Eesti piirkondades. 71% tallinlastest märkis, et pole infot saanud, või ei osanud nimetada ühtegi kanalit, teistes regioonides olid need näitajad 56–61%.[44]

41 Päästeamet. Elanikkonnakaitse – hoiakud ja teadlikkus kriisivalmiduse osas, 2025
42 Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet. Korteriühistute hädaolukorra küsitlus, 2022
43 Päästeamet. Elanikkonnakaitse – hoiakud ja teadlikkus kriisivalmiduse osas, 2025
44 Päästeamet. Elanikkonnakaitse – hoiakud ja teadlikkus kriisivalmiduse osas, 2025

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ käsitleb alateemaga seonduvat korrakaitse valdkonna tegevusprogrammis 2 „Ennetustöö“, mille eesmärk on suurendada linna turvalisust ning elanikkonna valmisolekut hädaolukordadeks.

Käesolev tegevuskava täpsustab arengustrateegiat ning selle koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi.**

- **Lapsed ja noored saavad kriisivalmidusõpet.** Lastele on loodud mängulised õppe- ja harjutuslahendused. Kooliõpilased osalevad Päästeameti programmides ning noored kriisivalmidust toetavates huvitegevustes. **Info ja käitumisjuhised on neile kergesti mõistetavas vormis kättesaadavad**.
- **Korteriühistutel on koostatud tegevusplaanid kriisi-olukordadeks**. Linna toel on välja töötatud **toetusmeetmed**, mis aitavad ühistutel suurendada nii tehnilist kui ka kogukondlikku valmisolekut näiteks elutähtsate teenuste katkestusteks, varjumiseks või naabrivalve korraldamiseks. **Info jõuab ühistuteni** linnaosavalitsuste ametnike ja ametlike infokanalite, kampaaniate, hoovikohtumiste ja videomaterjalide kaudu.
- **Sotsiaalmajade elanikud on kaasatud kriisivalmiduse tegevustesse:** toimuvad koolitused, suurendatakse hoonete kriisikindlust ning koostatakse lihtsad ja arusaadavad juhendid erinevate olukordade jaoks. **Erivajadustega inimestele mõeldud lahendusi** arendatakse koostöös vastava valdkonna asutustega.
- **Kogukonnad ja vabatahtlikud organisatsioonid** (MTÜ Kopli Vabatahtlik Pääste, MTÜ Kriisiuuringute Keskus, Eesti Punane Rist jt) on seotud konkreetsete rollide ja tegevustega ning nendega tehakse regulaarselt koostööd.
- Linnal on **haavatavatest rühmadest ajakohane ülevaade**, mis on koostatud Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti ning linnaosavalitsuste toel. Selle põhjal saab linn planeerida abi sihipäraselt ja tõhusalt.

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
–
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Korteriühistute arv (või osakaal), kes on saanud linnalt kriisivalmidustoetust ja on kohandanud hoone osa või ruumi varjumiskohaks
Elanike osakaal, kes on teinud kriisiolukorraks ettevalmistusi või valmistunud kriisiolukorraks põhjalikult, %, sh eestikeelsed/muukeelsed elanikud
Elanike osakaal, kellel on olemas minimaalne kriisivaru (toit, jook, hügieenitarbed, esmaabivahendid), %

Tegevused

Tegevus	Vastutaja/partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursivajadus
1. Eakate ja haavatavate rühmade kriisiteadlikkuse tõstmine			
1.1. Eakate päevakeskuste ja organisatsioonide koolitamine ja nende kriisivalmiduse tagamine ning eakatele sobivate koolituste ja infomaterjalide koostamine (ja nende võimaldamine eakate päevakeskustele ja organisatsioonidele)	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, linnaosavalitsuste kriisitargad, Tallinna erinevad asutused (sh raamatukogud, eakate päevakeskused jt), Põhja Päästekeskus	Pidev	Eelarves
1.2. Haavatavate rühmade kaardistamine ning meetmete kavandamine kriisi- või riskiolukorras vajaliku abi tagamiseks (abipakkide komplekteerimine, saatmine jne)	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, linnaosavalitsused	2027	Eelarves
2. Kogukondade kaasatuse suurendamine			
2.1. Linnaosade kaupa selliste kogukondlike ja muude kolmanda sektori organisatsioonide kaardistamine (toimepidevusplaanide koostamise raames), kelle vahendeid või abi saab kasutada kriisiolukorras	linnaosavalitsused	2026	Eelarves
2.2. Turvalisusprojektide eelarve suurendamine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2026	Eelarves
2.3. Õppuste korraldamisel ja kriisiolukorras süsteemse koostöö jätkamine kolmanda sektoriga (lähtudes kogukondlike organisatsioonide võimalikust rollist kriisiolukorras)	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
2.4. Koostöö MTÜga Eesti Naabrivalve, sh naabrivalvepiirkondade kriisideks valmisoleku ülevaatamine ja kaardistamine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2027	Eelarves
2.5. Kohalike elanike kaasamine ja kogukonnakeskse valitsemisviisi juurutamine linnaosavalitsustes (kogukonna võrgustiku mudeli rakendamine) koostöös kogukonnakeskuste ja asumiseltside esindajatega	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, linnaosavalitsused	2026	Eelarves
2.6. Linnaelanike kaasamine ja kriisideks valmisoleku suurendamine kaasahaaravate tegevuste kaudu (kriisivalmiduse seiklus)	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2026	Eelarves

Tegevus	Vastutaja/partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursivajadus
3. Korteriühistute valmisoleku tõstmine			
3.1. Korteriühistute valmisoleku suurendamine, sh nende valmisoleku ja vajaduste kaardistamine ja selle põhjal vajaliku toetuse või abi kavandamine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2025	Lisaeelarves
3.2. Korteriühistute kriisivalmidustoetuste väljatöötamine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2025	Eelarves
3.3. Näidisvarjumiskoha tutvustamine korteriühistutele ja nõustamine varjumiskohtade loomisel	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet koostöös Päästeametiga	2025	Eelarves
3.4. Kriisivalmidust käsitlevate hoovikohtumiste laiendamine kõikidesse linnaosadesse	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2026	Eelarves
3.5. Kriisideks valmistuda aitavate infolehtede iga-aastane ajakohastamine ja jagamine korteriühistutele olemasolevate kanalite kaudu (sh üritused, Tallinna veebileht jt)	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2027	Eelarves
3.6. Korteriühistute kriisikindluse tagamise kampaania korraldamine ja videoklipi tegemine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
3.7. Aktiivsete ja kriisideks valmistunud korteriühistute tunnustamine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet koostöös partneritega	2027	Eelarves
4. Noorte ja haridusasutuste kriisiteadlikkuse suurendamine			
4.1. Munitsipaalpolitsei ameti põrandamängu „Kodused varud“ korraldamise jätkamine koolieelikutele kõikides Tallinna lasteaedades	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
4.2. Avalikel üritustel ja laagrites noortekeskustega tehtava koostöö arendamine, et suurendada ohutuse ja turvalisuse alast teadlikkust	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
4.3. Koostöö noortekeskuste ja koolidega kriisivalmidusalase huvitegevuse soodustamiseks ja laiendamiseks	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, linnaosavalitsused	Pidev	Eelarves
4.4. Riigikaitsetundide raames elanikkonnakaitse koolituste tegemine gümnasistidele	Tallinna Haridusamet, Päästeamet	Pidev	Eelarves

4.2. Kohaliku omavalitsuse toimepidevus ja kriisivalmidus

Tugevused

- **Kriisivalmiduse ja toimepidevuse korraldus on õiguslikult tugevalt reguleeritud** – muu hulgas käsitletakse seda hädaolukorra seaduses, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus ja Vabariigi Valitsuse määrustes, samuti Tallinna riskianalüüsis ja Tallinna kriisiplaanis (koostamisel).
- **Hinnatud on erinevaid riske, riskistsenaariume ja nende ristsõltuvust** – Tallinna kriisiplaanis on kirjeldatud juhtimise korraldus, juhtimisstruktuur ja asutustevaheline koostöö. IT ja andmeside toimepidevuse tagamine on ette nähtud asutuste toimepidevuse ja kriisikommunikatsiooni plaanides. Sõjaline kriis on käsitletud riskianalüüsis ning ametiasutuste

toimepidevuse plaane täiendatakse sõjalise kriisiga seotud tegevuste, ülesannete ja rollijaotustega.

- **Kohalikus omavalitsuses on süsteemne kriisijuhtimise korraldus** – Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti elanikkonnakaitse osakond tegutseb aktiivselt kriisivalmiduse arendamise vallas, et suurendada linlaste teadlikkust ning linna asutuste ja töötajate valmisolekut kriisiolukordadeks. Igas linnaosavalitsuses on loodud kriisitarga roll, kelle kaudu jõuavad kriisivalmiduse sõnumid nii töötajate kui ka elanikeni. Linna siseveebis on loodud teemaleht „Kriisiks valmis!“.
- **Toimepidevuse plaanid on olemas** – paljudel linna asutustel on toimepidevuse plaan olemas, osal asutustel ajakohastamisel. Need aitavad tagada kriitilise tähtsusega teenuste jätkumise ka kriisiolukordades.
- **Vabatahtliku reservi moodustamine** – linn on moodustanud asutustes töötavatest inimestest vabatahtliku reservi (kriisimurdjad) ning alustanud selle arenguplaani koostamist, et tugevdada kogukondlikku valmisolekut ja aidata kriisiolukordade ennetamisel, lahendamisel või olukorra taastamisel linnas.
- **Rahvusvahelise kogemuse kasutamine** – linn suhtleb ekspertidega rahvusvahelisel tasandil, et õppida parimaid kriisidega toimetuleku kogemusi ja rakendada neid kohalikus kriisivalmiduse süsteemis.
- **Õppuste lõimimine tööplaanidesse** – Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti tööplaanidesse on lisatud õppustel osalemine ja nende korraldamine, et suurendada ametnike valmisolekut kriisiolukorras tegutsemiseks.
- **Kerksuskeskuste olemasolu** – Tallinnal on võime avada igas linnaosas vähemalt üks kerksuskeskus.

Kitsaskohad

- **Paljudel linna asutustel on toimepidevuse plaan olemas, kuid selle toimimist pole piisavalt katsetatud ning kõik töötajad ei tea oma kriisirolle.** Eriti haavatavad on haridusasutused, kus personalil napib teadmisi ja oskusi ohuolukordades tegutsemiseks. See ohustab nii laste kui ka töötajate turvalisust.
- **Turvalisuse ja ennetustegevuste koordineerimine on killustatud** – kuigi kriisijuhtimine ja kriisivalmiduse arendamine on linnas süsteemselt korraldatud, ei ole turvalisuse ja

ennetustegevuste valdkonnaülene koordineerimine ja koostöö piisavalt selge ega järjepidev. Turvalisuse nõukogu roll piirdub peamiselt projektirahastuse jaotamisega, mistõttu puudub selge vastutus ja suund ennetustegevuste koordineerimiseks.

- **Piiratud tehnoloogiline võimekus** – kriisihalduses kasutatavad tööriistad on ebapiisavad, ei ole elanike seas tuntud (nt Tallinna kriisihalduse ja elanikkonnakaitse veeb) ega laialdaselt kasutusel. Kriisiolukordadeks mõeldud alternatiivsed sidekanalid on ebapiisavad: linnal on kasutada vaid 60 raadiosidejaama, 10 StarLinki komplekti ja tööarvutid. Töötajaid on vaja koolitada ja sidevõimekust arendada juhuks, kui tavapärane side katkeb.
- **Ebapiisav rahvusvaheliste kogemuste rakendamine** – kuigi 2024. aastal osalesid kriisivalmiduse valdkonna esindajad neljal välisseminaril ja võtsid külalisi vastu kahel korral, on rahvusvaheliste kogemuste rakendamine linnas järjepidevuse mõttes veel nõrk.
- **Kerksuskeskuste piiratud katvus** – kuigi Tallinnal on võimekus avada igas linnaosas vähemalt üks kerksuskeskus, on olemasolevaid keskusi hõredalt ja need ei vasta piisavalt hästi elanike arvule. Seetõttu peab linn tulevikus leidma mobiilsetele kerksuskeskustele lisaks toimepidevaid hooneid, kus saab kerksuskeskusi avada.
- **Toidu- ja esmatarbekaupade ebapiisav kättesaadavus kriisiolukorras** – Tallinnas on 12 kriisipoodi, mis on linnaositi ebaühtlaselt jaotunud ja see seab osa piirkondade[45] elanike varustatuse kriisi ajal ohtu.
- **Kriisimurdjate nappus** – 2025. aasta seisuga on linnal 102 kriisimurdjat, kuid neid on vaja vähemalt 150. Vabatahtlik reserv ei ole veel piisavas mahus välja arendatud ja see piirab operatiivset tegutsemist kriisiolukorras.
- **Õppuste ebapiisav maht** – 2023. aastal toimus 4 õppust ja 2024. aastal 5 õppust, millel osaleti või mis viidi läbi. Arvestades linna suurust ja riskide mitmekesisust, on õppuste maht ja sagedus siiski väike.
- **Evakuatsioonivõime laiendamise vajadus** – 2024. aastal oli Päästeameti poolt kinnitatud evakuatsioonikohti 10 254 inimesele (2,2% Tallinna elanikkonnast). 2027. aastaks tuleb luua 5% elanikkonna evakueerimise suutlikkus.

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ käsitleb alateemaga seonduvat korrakaitse valdkonna tegevusprogrammis 2 „Ennetustöö“, sõnastades muu hulgas järgmise soovitava tulemuse:

> *Hädaolukorda ennetavad ja tagajärgi leevendavad meetmed on välja töötatud ja valmisolek hädaolukordadeks on suurenenud: selle nimel teevad koostööd linn, Päästeamet ja teised asutused, sealhulgas tervishoiuasutused. Kogukondadel on ennetustöös oluline roll.*

Lähtuvalt arengustrateegia rakenduskavast on linn võtnud eesmärgiks hoida kriisideks valmisoleku teenustaset (minuomavalitsus.ee andmetel) maksimaalsel tasemel (9). Linn korraldab elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamist, linna kriisireguleerimise tegevusi, riskikommunikatsiooni ja evakuatsiooni planeerimist, sh evakuatsioonikohtade ettevalmistamist.

Käesolev tegevuskava täpsustab arengustrateegiat ja selle koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi**.

- **Linna asutustel, sh haridusasutustel, on ajakohased toimepidevuse plaanid ning töötajatel on selgelt määratletud rollid** ja kriisiolukorras tegutsemiseks vajalikud oskused. Haridusasutused on ohuolukordadeks valmis ning personal teab, kuidas kriisis käituda, tagades laste ja töötajate turvalisuse. Õpetajatele ja teistele linna asutuste töötajatele korraldatakse regulaarselt kriisihariduse koolitusi.
- **Kriisijuhtimine** on linnas **süsteemselt korraldatud** ja hästi koordineeritud. **Turvalisuse nõukogu** täidab sisulist ja strateegilist rolli ennetustegevuste kavandamisel ning kriisivalmiduse tagamisel. Linna **vabatahtlikul reservil** on selge arenguplaan ja visioon.
- **Kriisihalduse tehnoloogilised lahendused on tänapäevased**, elanikele hästi tuntud ning laialdaselt kasutatavad. Olemas on toimivad alternatiivsed sidekanalid ning töötajad on saanud väljaõppe nende kasutamiseks olukorras, kus tavapärane side ei toimi.
- **Kerksuskeskuste arv on suurenenud** ning need jagunevad ühtlaselt üle linna, tagades elanikele paremad võimalused kriisiolukorras toime tulla.

- **Rahvusvahelisi kogemusi ja häid meetodeid rakendatakse järjepidevalt**, sh õpitakse teadlikult teistelt linnadelt, et suurendada Tallinna võimekust kriisideks valmistumisel ja neile tõhusalt reageerimisel.

Nende mõtetega täiendatakse arengustrateegia rakenduskava ja vajadusel arengustrateegiat „Tallinn 2035“.

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
Kriisideks valmisoleku teenustase minuomavalitsus.ee andmetel (indeks skaalal 1–9) 8 (2020, baastase); 9 (2024); 9 (2035, sihttase)
Alateemaga seotud teenusetasandi mõõdikud
Seiresüsteemis juba kasutusel
Inimeste arv, kellele on tagatud evakuatsioonikoht 200 (2021, baastase); 10 254 (2024); 46 000 (10%) (2035, sihttase)
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Linna asutuste osakaal, kus on olemas ajakohane toimepidevusplaan, % (uuendamine kord aastas)
Vabatahtlikku reservi kuuluvate töötajate (kriisimurdjate) arv
Kriisikoolitustel osalenud linnatöötajate arv aastas (tuleneb riiklikust koolituskohustusest)
Kerksuskeskuste arv 10 000 elaniku kohta
Linnatöötajate hädaolukorraks valmisoleku tase (info riiklikust uuringust)

Tegevused

Tegevus	Vastutaja/partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursi-vajadus
1. Tallinna asutuste toimepidevuse plaanide koostamine, ajakohastamine ja töötajate selgete kriisirollide määratlemine			
1.1. Toimepidevusplaanide järjepidev ülevaatamine (kord aastas) ning õppuste läbiviimine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, linnaosavalitsused jt linna asutused	Pidev	Eelarves
1.2. Linna töötaja sisseelamise programmi täiendamine, et see sisaldaks koolituse „Kriisivalmiduse ABC“ läbimist	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna Strateegiakeskus (personaliteenistus)	2026	Eelarves
1.3. Kõikide haridusasutuste kriisiplaanide ülevaatamine ja nende tutvustamine töötajatele, sh veebipõhiste infotundide korraldamine (lasteaedades ja koolides eraldi)	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, haridusasutused, Päästeamet	Pidev	Eelarves
1.4. Õpetajate koolitamise prooviprojekt valvelasteaedades kohapeal (ohuolukorras käitumise teemal)	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, haridusasutused	2026	Eelarves
2. Töökorraldus ja kriisideks valmisoleku koordineerimine			
2.1. Kriisijuhtimise töölaua edasiarendamine ja tutvustamine kriisimeeskonnale	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna Strateegiakeskus	Pidev	Eelarves
2.2. Linnaosavalitsustesse loodud kriisitarga rolli ülesannete täpsustamine kaugemas perspektiivis, kriisitarkade järjepidev koolitamine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves

Tegevus	Vastutaja/partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursi-vajadus
3. Kriisideks valmisoleku võime arendamine			
3.1. Süsteemne teiste sarnaste väljakutsetega riikide kogemustest õppimine ja toimivate meetmete rakendamine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
3.2. Iga-aastane õppuste korraldamine elutähtsaid teenuseid osutavatele ettevõtetele, asutustele ja partneritele	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet koostöös vajalike osalistega	Pidev	Eelarves
3.3. Kriisivalmidusega seotud koolitusmaterjalide regulaarne ajakohastamine ja kättesaadavuse tagamine linnatöötajatele, lähtudes Tallinna riskianalüüsist ning kriisikommunikatsiooni plaanist	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
3.4. Kriisitarkuse koolituste korraldamine lasteaiaõpetajatele (127 lasteaeda) ja teistele linnatöötajatele (vähemalt 40 asutust)	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
4. Sidevõimekuse tugevdamine kriisiolukorras			
4.1. Alternatiivse sidevõimekuse tugevdamine (täiendavate võimaluste loomine) linnatöötajatele	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
4.2. Regulaarsete (kord aastas) raadioside kasutamise koolituste tegemine linnatöötajatele vastavalt nende rollile kriisihalduses	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
5. Kohaliku omavalitsuse toimepidevuse tagamine			
5.1. Analüüsi koostamine, mis piirkondadesse on kerksuskeskusi juurde vaja	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, linnaosavalitsused, Tallinna Linnavaraamet	2027	Eelarves
5.2. Kriisipoodide võrgustiku laiendamine linnas. Koostöö ettevõtjatega igas linnaosas vähemalt ühe kriisipoe valmisoleku loomiseks. Koostöö ettevõtjatega vältimatu abi (riided, toit, majutus) tagamiseks kriisiolukorras	Eesti Varude Keskus koostöös Tallinna Munitsipaalpolitsei Ametiga	2027	Eelarves
5.3. Sotsiaal- ja munitsipaalmajade kriisikindluse kaardistamine ja olukorra parendamise meetmete kavandamine	Tallinna Linnavaraamet (kaardistus), Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
5.4. Kriisitarkuse koolituste tegemine sotsiaal- ja munitsipaalmaja töötajatele	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
5.5. Evakuatsioonivõimekuse suurendamine 5% elanikkonna evakueerimiseks	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2027	Eelarves

4.3. Ohuteavitus ja kriisikommunikatsioon

Tugevused

- **Mitmekihiline teavitussüsteem** – nii linna veebileht kui ka asutuste veebilehed ja sotsiaalmeediakanalid, linnaosade puhul ka paberlehed loovad eelduse jõuda eri sihtrühmadeni ning korraldada teadlikku ja koordineeritud teavitust nii organisatsiooni sees kui ka avalikkusele. See loob aluse usaldusväärsele ja järjepidevale kommunikatsioonile eriolukordades.

- **Riiklik ohuteavituse süsteem** – linna kriisivalmidust toetab linlastele tuntud riiklik ohuteavituse süsteem (nt teavitus SMSiga, ERRi ekraanil, mobiilirakenduse kaudu), mille kaudu edastatakse hoiatusteateid ja kriisiinfot. Süsteemi kasutamise kogemus suurendab elanike usaldust ja valmidust juhistele reageerida.
- **Riik on asunud sireenivõrgustikku rajama** – see parandab ohuteavituse märgatavust kogu linnas ning täiendab olemasolevaid kommunikatsioonikanaleid.

Kitsaskohad

- **Puudulik süsteemsus info liikumisel kogukondade tasandil** – kogukondlike infokanalite kaudu (nt asumigrupid sotsiaalmeedias) ei jõua kriisiga seotud info elanikeni piisavalt kiiresti ja selgelt. Kogukondlikud infokanalid ei toimi igas linnaosas ühtsetel alustel ning nende roll kohaliku või piirkondliku tähtsusega kriiside korral ei ole piisavalt selge.
- **Teavituskanalite lünklik kasutamine ja linlaste vähesed teadmised neist** – kuigi igas linnaosas ilmub oma leht ja elanikeni jõutakse ka linnaosa sotsiaalmeediakanalite kaudu, ei kasutata neid kanaleid regulaarselt kriisikommunikatsiooniks. Kohalikud kanalid ei peaks asendama riiklikke kriisiinfo allikaid, vaid täiendama neid piirkonnapõhise info vahendamisel. Linlased ei ole teadlikud ka Tallinna kriisihalduse ja elanikkonnakaitse veebilehest. Päästeameti 2025. aasta uuring[46] kinnitab samuti, et elanikud uurivad kriisiinfot pigem riiklikest kui kohalikest kanalitest, kuna kohalikud ajalehed ja sotsiaalmeediakanalid ei kajasta neid teemasid järjepidevalt.
- **Sireenivõrgustiku ebaühtlane katvus** – Tallinn on üks 22 asulast, kuhu Päästeameti andmetel sireenid paigaldatakse. Kogu Tallinna ulatuses ei ole heliline teavitussüsteem siiski veel täielikult tagatud.
- **Linnaosavalitsuste rolli ebaselgus kriisiolukorras** – elanike teadlikkus linnaosavalitsuse rollist ja toetusvõimalustest kriisiolukorras on väike. Teavitustegevus on linnaositi killustunud: mõnes piirkonnas toimub pidev infovahetus elanikega, mõnes aga puudub see peaaegu täielikult (vt ptk 5 „Turvalisuse võrgustikud“).

46 Päästeamet. Elanikkonnakaitse – hoiakud ja teadlikkus kriisivalmiduse osas, 2025

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegia „Tallinn 2035“ puudutab alateemaga seonduvat korrakaitse valdkonna tegevusprogrammis 2 „Ennetustöö“. Lisaks käsitleb kommunikatsioonitegevusi laiemalt juhtimise ja tugiteenuste valdkonna tegevusprogramm 4 „Selge kommunikatsioon“, sõnastades muu hulgas järgmise soovitava tulemuse:

> *Linn on oma sõnumites ühtne ning kasutab linlaste teavitamiseks kõige sobivamaid ja ajakohasemaid kanaleid.*

Kriisikommunikatsiooni korralduse arendamine on toodud tegevusena välja arengustrateegia rakenduskavas tegevusprogrammi „Selge kommunikatsioon“ all.

Käesolev tegevuskava täpsustab arengustrateegiat ja selle koostamise käigus rõhutati järgmisi **soovitud tulemusi.**

- **Linna elanike ohuteadlikkus on hea ja nad on kursis kriisiolukorras tegutsemise võimalustega.** Nad tunnevad ära sireenide tähenduse ning teavad, millised käitumisjuhised kehtivad eri ohuolukordades. Avalikkusele on kättesaadav selge ja arusaadav ohtude kaart koos konkreetsete juhistega, kuidas käituda eriolukorras.
- **Linnaosavalitsused tegelevad järjepideva elanike kaasamise ja kogukondliku teavitustööga**, tehes koostööd korteriühistute, piirkonna elanike ja MTÜ-dega. Nii tugevdatakse kogukonna valmisolekut ning suurendatakse usaldust linna kriisijuhtimise vastu.
- Linnaosalehed ja veebikanalid kajastavad regulaarselt elanikkonnakaitse teemasid, jagades praktilist infot ja ohuteavitusi. Samuti on **kokku lepitud konkreetsed avalikud info- ja teavituskohad**, kus elanikud saavad kriisi ajal vajalikke juhiseid ja tuge.

Alateema mõõdikud „Tallinn 2035“ eesmärgi ja tegevusprogrammi tasandil
Seiresüsteemis juba kasutusel
–
Uued ettepanekud „Tallinn 2035“ seiresüsteemi
Elanike osakaal, kes on teadlikud ohuteavituse kanalitest, %
Tallinna kriisihalduse ja elanikkonnakaitse veebilehe külastatavus (unikaalsete kasutajate arv aastas)

Tegevused

Tegevus	Vastutaja/partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursi-vajadus
1. Linna kriisikommunikatsiooni plaani koostamine			
1.1. Kriisikommunikatsiooni korralduse, kanalite ja rollide, sh linnaosavalitsuste rolli määratlemine kriisikommunikatsioonis	Tallinna Strateegiakeskus (kommunikatsiooniosakond), Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2027	Eelarves
1.2. Tallinna kriisihalduse ja elanikkonnakaitse veebilehe kommunikatsiooniplaani väljatöötamine ja elluviimine (kriisikommunikatsiooni plaani osana)	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2027	Eelarves
2. Kriisikommunikatsiooni tegevuste elluviimine			
2.1. Elanikele ohtude kaardi (sh ohtude kirjeldused ja käitumisjuhised) kättesaadavaks tegemine, et teavitada neid kodukoha riskidest ja toetada nendeks valmistumist	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	2027	Eelarves
2.2. Kohalikud lehed jagavad regulaarselt (kord kvartalis) elanikkonnakaitsealast teavet, sh infot avalike teavituskanalite kohta	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet koostöös linnaosavalitsustega	Pidev	Eelarves
2.3. Elanike teadlikkuse suurendamine ohuteavituse, sh sireeni korral käitumisest, sh riigi sõnumite levitamine	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna Strateegiakeskus (kommunikatsiooniosakond), Põhja Politseiprefektuur, Päästeamet	Pidev	Eelarves

5. Turvalisuse võrgustikud

Autor: Tallinna Strateegiakeskus

Tugevused ja kitsaskohad

Tallinna linnaosadest kogutud sisend näitab, et turvalisuse valdkonna **võrgustikutöö tase ja korraldus on linnaositi väga erinev**. Lasnamäel, Nõmmel ja Mustamäel on astutud selgeid samme mitmetasandilise ja strateegilise koostöö suunas. Kristiine ja Põhja-Tallinna sisend näitab, et koostööd tehakse mitmes fookusvaldkonnas, kuid võrgustikutöö ei ole igas teemas süsteemne ning tugineb sageli üksikutele algatustele ja vajaduspõhisele tegutsemisele. Pirita ja Kesklinna sisend osutab pigem ressursside või pädevuse puudumisele. Haaberstis on mitmeid algatusi, kuid need ei ole veel kujunenud püsivaks ega süsteemseks koostöövõrgustikuks.

Alljärgnevalt on vaadeldud linnaosades tehtavat võrgustikutööd nelja teema kaupa:

1. noorte riskikäitumise vähendamine;
2. uimastiennetus ja tervisedendus;
3. elanikkonna kriisivalmidus;
4. kogukondlik turvalisus ja avalik kord.

Analüüs keskendub sellele, **millisel määral on koostöö linnaosades regulaarne ja struktureeritud, millistes teemades piirdutakse juhtumi- või projektipõhise tegutsemisega ning kuivõrd on kogukond ja partnerid tegevustesse kaasatud**. See võimaldab hinnata, kui järjepidevad ja mõjusad on ennetustegevused ning millised linnaosad vajavad tuge või selgemat raamistikku. Detailsem võrdlev ülevaade linnaosade kaupa on esitatud peatükile järgnevas tabelis.

Noorte riskikäitumise ennetuses ilmneb selge erinevus linnaosade vahel. Mõnes piirkonnas (Lasnamäe, Nõmme) on kujunenud regulaarne koostöö koolide, politsei, noorsootöö ja sotsiaalvaldkonna vahel, mis on suunatud lisaks reageerimisele ka varajasele märkamisele ja ennetusele. Samas ei ole selline koostööpraktika ühtlaselt kujunenud ning mitmes linnaosas toimub koostöö projektipõhiselt või üksikute algatuste kaudu. Kuigi need tegevused võivad olla sisuliselt väärtuslikud, ei moodusta need veel püsivat ja süsteemset võrgustikku, mis toetaks järjepidevat infovahetust ja vastutuse jaotust. Haabersti ja Pirita puhul piirdub tegevus valdavalt vajaduspõhise sekkumisega, samas kui Kesklinnas süsteemne koostöö selles valdkonnas puudub.

Uimastiennetuse ja tervisedenduse valdkonnas on võrgustikutöö üldiselt vähem välja kujunenud ning linnaosade tegevus valdavalt juhtumipõhine ja on sageli seotud konkreetsete teenuseosutajate, projektide või üksikute spetsialistide tööga. Suured erinevused on linnaosade vahel nii pädevuses kui ka

fookuses. Seal, kus tervisedenduse roll on selgemalt määratletud, on koostöö järjepidevam; teistes piirkondades jääb see pigem juhuslikuks. Nõmmel liigutakse linnaüleste tervisedenduse koostöövormide suunas, Lasnamäel ja Kristiines on kujunenud toimiv koostöö sõltuvusravi ja nõustamisteenuste osutajatega. Mustamäel ja Kesklinnas ei ole uimastiennetus kujunenud eraldiseisvaks koostööfookuseks.

Elanikkonna kriisivalmiduse arendamisel on viimastel aastatel tehtud märgatavaid edusamme, kuid ka siin on linnaosades valmisolek ja koostööpraktika erinev. Nõmmel ja Mustamäel on kriisivalmiduse tegevused mitmekesisemad ning hõlmavad nii planeerimist, koolitusi kui ka kogukondlikku koostööd. Teistes linnaosades piirdub tegevus peamiselt linnaüleses kriisistruktuuris osalemisega. Kuigi toimepidevusplaan võib linnaosal olemas olla, on kogukondlik kaasatus ja praktiline valmisolek ebaühtlane. Kitsaskohana ilmneb, et kriisivalmiduse tegevused sõltuvad sageli üksikute rollide (nt kriisitark) aktiivsusest ega ole kõikjal süsteemselt juurdunud.

Kogukondliku turvalisuse ja avaliku korra valdkonnas on koostöö enim arenenud Lasnamäel, Nõmmel, Kristiines ja Mustamäel, kus toimub regulaarne infovahetus politsei, Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti, turvafirmade ja kogukondade vahel. Mitmes linnaosas on kujunenud välja koostöö struktuur (nt komisjonid või regulaarsed kohtumised), mis loovad selgema vastutuse ja võimaldavad probleemidele süsteemsemalt reageerida. Mitmes linnaosas piirdub koostöö peamiselt infovahetusega korteriühistute või asumiseltsidega ning puudub regulaarne ja struktureeritud koostööformaat. Pirital ja Haaberstis on koostöö pigem mitteametlik ning Kesklinnas ei ole kogukonna turvalisuse võrgustikutöö sisuliselt välja kujunenud.

Kokkuvõttes näitab analüüs, et **kuigi Tallinnas on häid näiteid toimivast võrgustikutööst, on koostöö killustatus ja ebaühtlane areng oluline kitsaskoht. Süsteemsete, regulaarselt toimivate ja selgete rollidega võrgustike arendamine looks paremad eeldused ennetustegevuste mõjusaks elluviimiseks ning tugevdaks linna toimepidevust nii igapäevastes turvalisuse küsimustes kui ka kriisiolukordades.**

Linnaosade võrgustikutöö olemasoleva olukorra kaardistus teemade kaupa

Linnaosa	Noorte riskikäitumise vähendamine	Uimastiennetus ja tervisedendus	Elanikkonna kriisivalmidus	Kogukondlik turvalisus ja avalik kord	Võrgustikutöö üldiseloom
Lasnamäe	Väga hästi arendatud mitmetasandiline koostöö, sh SPIN-programm, riskinoorte töörühm, ning koolide, politsei, noorsootöö ja sotsiaalvaldkonna koostöö laste ja perede heaolu osakonna eestvedamisel	Toimiv juhtumipõhine koostöö sõltuvusravi pakkujatega, sh Nelli Kalikova Tervisekeskus ja programm SÜTIK	Juhtumipõhine koostöö Kriisinõustamise ja Eneseleidmise Keskusega Mahena ja sotsiaalhoolekande osakonnaga	Laiapõhjaline koostöö komisjoni „Turvaline Lasnamäe“ kaudu	Mitmes teemas kirjeldatud toimiv ja osaliselt formaliseeritud koostöö
Pirita	Vajaduspõhine tegevus, mis piirdub valdavalt individuaalse nõustamisega noortekeskuses. Süsteemne koostöö puudub	Linnaosa elanike terviseprofiil olemas, elanikele korraldatakse regulaarseid terviseüritusi	Toimepidevusplaan olemas, osaletakse munitsipaalpolitsei ameti juhitavas kriisistruktuuris	Koostöö vähene, infovahetus peamiselt korteriühistute ja asumiseltsidega (viimane ühistuinfotund 2022. a)	Piiratud ja valdavalt vajaduspõhine võrgustikutöö
Haabersti	Projektipõhine koostöö koolidega („Meie kool“, ECAD), püsiv koostööraamistik puudub	Juhtumipõhine, seotud noorteprojektidega, eraldi süsteemi ei ole	Koolitused korteriühistutele, kriisijuhend koostamisel. Keskendutakse suurematele piirkondadele, nagu Väike-Õismäe	Aktiivne kontakt asumiseltsidega, mitteformaalne	Projektipõhine ja vajaduspõhine võrgustikutöö
Kesklinn	Süsteemne võrgustikutöö puudub	Süsteemne võrgustikutöö puudub	Toimepidevusplaan olemas, osaletakse munitsipaalpolitsei ameti juhitavas kriisistruktuuris	Süsteemne võrgustikutöö puudub	Võrgustikutöö ei ole selgelt välja kujunenud
Nõmme	Koolide, politsei ja lapse heaolu spetsialistide suhtlus on ajas tihenenud ning haridusasutuste juhid vahetavad omavahel regulaarselt infot	Liikumine strateegilisema koostöö suunas linnaülese tervisedenduse võrgustiku kaudu	Linnaosas töötab kriisireguleerimise spetsialist. Toimuvad õppused, arendatakse kogukonnasisest koostööd, sealhulgas vabatahtlike võrgustikku ja raadioamatööride toel alternatiivset sidevõrku	Toimiv koostöö Politsei- ja Piirivalveameti, munitsipaalpolitsei ameti ja Kaitseliiduga ning kaasatud on kogukond. Vabatahtlike tegevus kasvab süsteemselt	Mitmes teemas regulaarne ja arenev võrgustikutöö
Mustamäe	Noorsootöö spetsialist osaleb turvalisuskoosolekutel, mis võimaldab probleeme käsitleda laiemas ringis	Süsteemne võrgustikutöö puudub	Toimepidevusplaan olemas, osaletakse munitsipaalpolitsei ameti juhitavas kriisistruktuuris. Elanikele korraldatakse kriisikoolitusi	Regulaarne koostöö PPA, munitsipaalpolitsei ameti ja turvafirmadega. Tihe kontakt korteriühistutega	Osaliselt regulaarne, kuid teemade lõikes ebaühtlane võrgustikutöö

Linnaosade võrgustikutöö olemasoleva olukorra kaardistus teemade kaupa

Linnaosa	Noorte riskikäitumise vähendamine	Uimastiennetus ja tervisedendus	Elanikkonna kriisivalmidus	Kogukondlik turvalisus ja avalik kord	Võrgustikutöö üldiseloom
Kristiine	Toimuvad regulaarsed ümarlauad koolides ja lasteaedades, vajadusel kaasatakse noortekeskus ja laste päevakeskus. Noortekeskus teeb tihedat koostööd teiste linnaosade noortekeskustega ning Kristiine laste päevakeskus teeb koostööd koolide klassijuhatajate ja tugispetsialistidega	Hea ülevaade ja pidev kontakt rehabilitatsiooni- ja sõltuvusnõustamise teenuste osutajatega. Aktiivne ja regulaarne koostöö PPA ja Päästeametiga, sh regulaarsed refleksioonikohtumised. Linnaosas töötab ametnik, kelle üks ülesanne on tervisedendus	Toimepidevusplaan olemas, regulaarne koostöö munitsipaalpolitsei ametiga. Linnaosa paberlehes ja digikanalites jagatakse kriisiteemalist infot (olulised numbrid, aadressid jms). Plaanis on suurendada korteriühistutele mõeldud kriisikoolituste arvu	Regulaarne koostöö PPA, munitsipaalpolitsei ameti ja lepingulise turvafirmaga. Pidev suhtlus korteriühistute ja Lille asumiseltsiga ning operatiivne info jagamine	Mitmes teemas kirjeldatud regulaarne partneripõhine koostöö
Põhja-Tallinn	Haridusasutuste juhtidega toimuvad regulaarsed ümarlauad. Linnaosavalitsus ja noortekeskus teevad tihedat koostööd. Noortele luuakse võimalusi osaleda projektides ja osa võtta tasuta üritustest (sh tänavakunsti kampaaniad, rula- ja tõukerattatrennid, spordi- ja liikumishommikud)	Juhtumipõhine, seotud noorteprojektidega, eraldi süsteemi ei ole. Linnaosas töötab ametnik, kelle üks ülesanne on tervisedendus	Toimepidevusplaan olemas. Elanikkonna kriisivalmiduse teemad on suunatud kriisitargale. Regulaarne koostöö munitsipaalpolitsei ametiga, sh koolitustel ja õppustel osalemine. Koostöös munitsipaalpolitsei ameti ja Päästeametiga korraldatakse korteriühistutele koolitusi	Regulaarne koostöö PPA, munitsipaalpolitsei ameti ja lepingulise turvafirmaga (suvehooajal), sh võttes arvesse kogukonnaliikmete tagasisidet. Kaks korda aastas toimuvad kohtumised ööelu valdkonna ettevõtjate, linna ning Politsei- ja Piirivalveameti vahel. Infovahetus toimib ka kohalike korteriühistute esindajatega	Osaliselt regulaarne, kuid teemade lõikes ebaühtlane võrgustikutöö

Soovitud tulevikuolukord

Arengustrateegias „Tallinn 2035“ on läbivalt rõhk ennetusel. Eriti olulisel kohal on ennetus strateegilistes sihtides „Heatahtlik kogukond“ ja „Terve Tallinn liigub“ ning mitmetes korrakaitse, hariduse ja noorsootöö, sotsiaalhoolekande ja tervise valdkonna tegevusprogrammides. Lisaks nimetatud valdkondadele annavad suure panuse ennetustegevustesse ka kultuuri, spordi ja liikumisharrastuse, liikuvuse, linnaplaneerimise ja linnamaastiku valdkond.

Seatud sihtide saavutamiseks ning juba toimuvate ennetustegevuste edukamaks elluviimiseks luuakse Tallinnas linnaülesed ja linnaosapõhised koostöövõrgustikud ennetustegevuste juhtimiseks tervisedenduse ja turvalisuse teemal. Valdkondadeülese ja teaduspõhise lähenemise kaudu võimendavad eri valdkondade ennetustegevused üksteist. Seeläbi on ennetus Tallinnas tulemuslikum ja tõhusam. Koostöö selge struktuur ja kokkulepitud vastutusalad tagavad ennetustegevuste valdkondadeülese koordineerituse, säilitades seejuures paindlikkuse piirkondlikeks lähenemisteks.

Pidev koostöö valdkondadeülese ennetuse koordineerimisel tugevdab võrgustike kohanemisvõimet kriisiolukordades, parandades Tallinna toimepidevust. Laiapõhjalised ja järjepidevad piirkondlikud võrgustikud võimaldavad kogukondi paremini kaasata ja võimestada ning tagada nende stabiilsema toimimise. Kogukonnad omakorda saavad paremini panustada linna igapäevastesse ennetustegevustesse, mis parandab ka koostööd kriisiolukordades.

Tegevused

Tegevus	Vastutaja/ partnerid	Tähtaeg	Täiendav ressursi-vajadus
1. Ennetustegevuste valdkondadeülene koordineerimine			
1.1. Tallinna valdkondadeülese ennetustegevusi koordineeriva komisjoni (ennetuskomisjon) moodustamine kaalumine ja töökorralduse kokkuleppimine	Tallinna Strateegiakeskus, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna Haridusamet, Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, linnaosavalitsused	2026–2027	Eelarves
1.2. Ennetuskomisjoni moodustamisel olemasolevate komisjonide (sh turvalisuse nõukoja) ja koostöövõrgustike tegevuse koondamine või ühildamine lähtuvalt ennetuskomisjoni ülesannetest	Tallinna Strateegiakeskus, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna Haridusamet, Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, linnaosavalitsused	2026–2027	Eelarves
1.3. Valdkondadeülest ennetuskoostööd koordineeriva (sh ennetuskomisjoni teenindava) eksperdi värbamise kaalumine ja ülesannete sõnastamine	Tallinna Strateegiakeskus	Pidev	Püsiv palgakulu
1.4. Linnaosapõhiste ennetusvõrgustike toimimise ühtlustamine	Tallinna Strateegiakeskus, linnaosavalitsused, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna Haridusamet, Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet	2026	Eelarves
1.5. Noorsootöö ja muu ennetuse alase koostöö parandamine lähivaldadega ja Harjumaa Omavalitsuste Liiduga. Vajadusel spetsialistide koostöövõrgustiku arendamine	Tallinna Haridusamet, Tallinna Strateegiakeskus, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet	Pidev	Eelarves
2. Ennetustegevuste mõjususe ja kvaliteedi parandamine			
2.1. Ennetusega seotud linna asutuste juhtivtöötajate teadlikkuse suurendamine teaduspõhisest ennetusest	Tallinna Strateegiakeskus, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet	Pidev	Eelarves
2.2. Tallinna ennetustegevuste valiku ja rahastamise põhimõtete kehtestamine	Tallinna Strateegiakeskus, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna Haridusamet, Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet	2026–2027	Eelarves

Lisa 1

Tegevuskavas esitatud statistikanäitajate ja mõõdikute loetelu

1. Tallinna turvalisuse üldnäitajad

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Tegevuskava fookusteemade ülesed linna seiresüsteemi kuuluvad mõõdikud	
Tervena elatud aastad Harjumaal (naised/mehed)	Statistikaamet
Turvalisuse teenustase minuomavalitsus.ee andmetel	Minuomavalitsus.ee
Oma linnaosa avalikes kohtades ennast täiesti turvaliselt tundvate elanike osakaal	Tallinna elanike küsitlus
Elanike osakaal, kes on nõus väitega, et tallinlased on üksteise suhtes hoolivad	Tallinna elanike küsitlus
Elanike osakaal, kes on nõus väitega, et Tallinnas suhtutakse teistsugustesse inimestesse üldiselt hästi	Tallinna elanike küsitlus
Väga hea või hea tervise juures olevate 16-aastaste ja vanemate elanike osakaal	Tervise Arengu Instituut, Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring
16–64-aastaste elanike osakaal, kellel esineb depressiivsust	Tervise Arengu Instituut, Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring
Tegevuskava fookusteemade ülesed statistikanäitajad	
Tervena elada jäänud aastad sünnimomendil Harjumaal	Tervise Arengu Instituut
Isikuvastaste kuritegude arv	Justiitsministeerium
Keskpärase või halva enesehinnangulise tervisega elanike osakaal	Tervise Arengu Instituut, Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring
End viimase 30 päeva jooksul masendununa voi õnnetuna tundnud elanike osakaal	Tervise Arengu Instituut, Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring
Depressiooni esinemine (meestel/naistel)	Tervise Arengu Instituut
Depressiooni ja ärevushäirete risk noorte (15–24 a) seas	Tervise Arengu Instituut, Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring

2. Noorte riskikäitumise vähendamine

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Teemaülesed linna seiresüsteemi kuuluvad mõõdikud	
11–15-aastaste laste osakaal, kellel esineb depressiivsust	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
NEET-noorte osakaal 15–24-aastastest elanikest	Statistikaamet
Õpinguid mittejätkavate põhihariduse või sellest madalama haridustasemega 18–24-aastaste noorte osakaal (varane haridusest väljalangemine)	Statistikaamet
Kuni 26-aastaste üldhariduse katkestajate osakaal (põhiharidus/üldkeskharidus)	Statistikaamet
11-, 13- ja 15-aastaste laste osakaal, kes hindavad eluga rahulolu (skaalal 1–10) kuue või enama palliga (poisid/tüdrukud)	Haridus- ja Noorteameti rahuloluküsitlus
Laste heaolu teenustase minuomavalitsus.ee andmetel (indeks skaalal 1–9)	minuomavalitsus.ee

2.1. Sihtrühmapõhine, kättesaadav ja noorte osalust toetav noorsootöö

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Alateemaga seotud linna seiresüsteemi kuuluvad mõõdikud	
NEET-noorte staatusest väljunute osakaal noorsootööteenustes osalenud noortest	Noortekeskuste logiraamat (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus)
Noorsootöö teenustase minuomavalitsus.ee andmetel	Minuomavalitsus.ee
14 a ja vanemate noorte osakaal noortekeskuste külastajatest	Tallinna Haridusamet
Osakaal programmi „Hoog sisse“ jõudnud noortest, kes on asunud tööle	Tallinna Haridusamet
Alateemaga seotud statistika	
Õpilaste osakaal, kes tunnevad, et saavad koolis mure korral õpetajatelt abi	Haridus- ja Noorteamet, noorteseire aastaraamat

2.2. Huviharidus ja vaba aja veetmise võimalused, sh ennetav tugi

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Alateemaga seotud linna seiresüsteemi kuuluvad mõõdikud	
Elanike osakaal, kes on rahul laste huvitegevuste võimalustega	Tallinna elanike küsitlus
Elanike osakaal, kes on rahul kultuuri- ja vabaajasündmuste valikuga oma kodulähedases avalikus ruumis	Tallinna elanike küsitlus
Kehaliselt aktiivsete laste osakaal (11, 13 ja 15 a, liiguvad vähemalt viis päeva nädalas)	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
Huvikoolis õppivate noorte osatähtsus (7–26 a)	Statistikaamet

2.3 Turvaline ja kaasav kasvukeskkond koolides ja kogukonnas, sh ennetus ja programmid

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Alateemaga seotud linna seiresüsteemi kuuluvad mõõdikud	
Õppijate rahulolu kooliga (4., 8., 11. klass)	Riiklik rahuloluuuring haridusasutustele
Hariduse teenustase minuomavalitsus.ee andmetel (põhiharidus/alusharidus)	Minuomavalitsus.ee
Munitsipaalüldhariduskoolide osakaal, kus on olemas neli põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses välja toodud kvalifikatsiooninõuetele vastavat tugispetsialisti või on vajalik tugi tagatud teenusega	Tallinna Haridusamet
Õpetajate rahulolu võimalustega HEV õpilaste õpetamiseks (üldhariduskoolides/lasteaedades)	Riiklik rahuloluuuring haridusasutustele
11–15-aastaste laste osakaal, kellel esineb depressiivsust	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
Vanemaharidust saanud perede osakaal abi vajavate lastega perede hulgas	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
Alateemaga seotud statistika	
11–15-aastaste laste osakaal, kes on kogenud kiusamist	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
11–15-aastaste laste osakaal, kes on osalenud teiste kiusamises	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
11–15-aastaste laste osakaal, kes on kogenud küberkiusamist	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
11–15-aastaste laste osakaal, kes on osalenud küberkiusamises	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
11–15-aastaste laste osakaal, kes on osalenud kaklustes (viimase 12 kuu jooksul) (poisid/tüdrukud)	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
Sageli üksildust tundvate 11–15-aastaste laste osakaal	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
11–15-aastaste laste osakaal, kes on kogenud enesetapumõtteid	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
Pere toetust tajuvate 11–15-aastaste laste osakaal	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)
Sõprade toetust tajuvate 11–15-aastaste laste osakaal	Tervise Arengu Instituut, Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC)

2.4. Teavitustöö ning noorte osalus ja kaasamine

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Alateemaga seotud linna seiresüsteemi kuuluvad mõõdikud	
7–26-aastaste noorte omaalgatusprojektide arv noortekeskustes aastas	Tallinna Haridusamet
Elanike osakaal, kes on rahul huvitegevuste info kättesaadavusega Tallinnas	Tallinna elanike küsitlus
Noorteinfo unikaalsete kontaktide arv aastas	Tallinna Haridusamet
18–26-aastaste kandidaatide osakaal kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste kandidaatide hulgas	Statistikaamet
Alateemaga seotud statistika	
Tallinna noorteinfo portaali unikaalsete külastajate arv	Tallinna Haridusamet

3. Uimastiennetus

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Teemaülesed linna seiresüsteemi kuuluvad mõõdikud	
Koduvigastuste arv 10 000 elaniku kohta Tallinnas	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet

3.1. Tõhus ennetus ja riskide varajane märkamine

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Alateemaga seotud linna seiresüsteemi kuuluvad mõõdikud	
15-aastaste elanike sõltuvusainetega kokkupuute indeks	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
Vanemaharidust saanud perede osakaal abi vajavate, lastega perede hulgas	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
Läbiviidud ja toetatud tervist edendavate sündmuste arv	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
Oma linnaosa avalikes kohtades ennast täiesti turvaliselt tundvate elanike osakaal	Tallinna elanike küsitlus
Alateemaga seotud statistika	
Alaealiste uimastiväärteod	Tervise Arengu Instituut
Alkoholiseaduse rikkumised	Tervise Arengu Instituut
Alaealiste süütegude koguarv	Statistikaamet, noorteseire aastaraamat
Narkootiliste ainete tarvitamise tase	Tallinna ja Rakvere reovee uuring
Sõltuvusainete (alkohol, e-sigaretid, suitsetamine ja kanep, energiajoogid) tarvitamise tase noorte seas	Programmi Planet Youth küsitlus
Alkoholi tarvitamise sagedus 16–64-aastaste elanike seas (naised/mehed)	Tervise Arengu Instituut, Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring
Depressiooniriski esinemise osakaal elanikkonnas (inimeste enesehinnangu põhjal)	Tervise Arengu Instituut, Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring

Ärevushäire riski esinemise osakaal elanikkonnas (inimeste enesehinnangu põhjal)	Tervise Arengu Instituut, Eesti rahvastiku vaimse tervise uuring
Alkoholi müügikohtade arv Tallinnas	Tervise Arengu Instituut, aastaraamatud „Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis“
Oma linnaosas pimedas liikudes ennast turvaliselt tundvate elanike osakaal	Tallinna elanike küsitlus

3.2. Sõltuvusainetest loobumise tugi ja tarvitamise kahjude vähendamine

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Alateemaga seotud statistika	
Surmad alkoholi tarvitamisest põhjustatud haigustesse	Tervise Arengu Instituut, surma põhjuste register
Üledoosidega seotud kiire abi juhtumite arv	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
Tallinna kainestusmaja klientide arv aastas, sh naisklientide osakaal	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
Enesetappude arv	Tervise Arengu Instituut, surma põhjuste register
Alkoholi ja tubakatoodete ostmisel dokumendi küsimata jätmise osakaal alaealiste testostlemisel	Tervise Arengu Instituut, alkohoolsete jookide ning tubaka- ja nikotiinitoodete testostlemise uuring
Alkoholi ja tubakatoodete müümise osakaal dokumendita alaealisele testostlemisel	Tervise Arengu Instituut, alkohoolsete jookide ning tubaka- ja nikotiinitoodete testostlemise uuring
Öörahu rikkumiste tõttu tehtud väljakutsete arv	Arengudokument „Öine Tallinn 2035“
Joobes sõidukijuhtimise juhtumite arv	Tervise Arengu Instituut, tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas
Joobes juhi osalusel toimunud kannatanutega liiklusõnnetuste arv	Transpordiamet

4. Elanikkonna kriisivalmidus

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Teemaülesed linna seiresüsteemi kuuluvad mõõdikud	
Kriisideks valmisoleku teenustase minuomavalitsus.ee andmetel	Minuomavalitsus.ee

4.1. Elanike hoiakud, teadlikkus ja valmisolek kriisideks

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Alateemaga seotud statistika	
Kriisiolukordadeks valmistunud (sh põhjalikke ettevalmistusi teinud) elanike osakaal	Päästeamet
Elanike kriisivalmidus elamutüübi lõikes	Päästeamet
Kerksuskeskuse mõistest kuulnud elanike osakaal	Päästeamet
Korteriühistute valmisolek elutähtsate teenuste katkestusteks	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna korteriühistute hädaolukorra küsitlus
Korteriühistute elanike teavitamine evakuatsioonikäitumisest ja varjumisvõimalustest	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna korteriühistute hädaolukorra küsitlus
Kohalikest infokanalitest kriisiks valmistumise kohta infot saanute osakaal	Päästeamet

4.2. Kohaliku omavalitsuse toimepidevus ja kriisivalmidus

Näitaja nimetus	Andmeallikas
Alateemaga seotud statistika	
Kriisipoodide arv	Eesti Varude Keskus
Vabatahtlikku reservi kuuluvate töötajate (kriisimurdjate) arv Tallinna linnaorganisatsioonis	Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet
Päästeameti kinnitatud evakuatsioonikohtade arv/osakaal elanikkonnast	Päästeamet